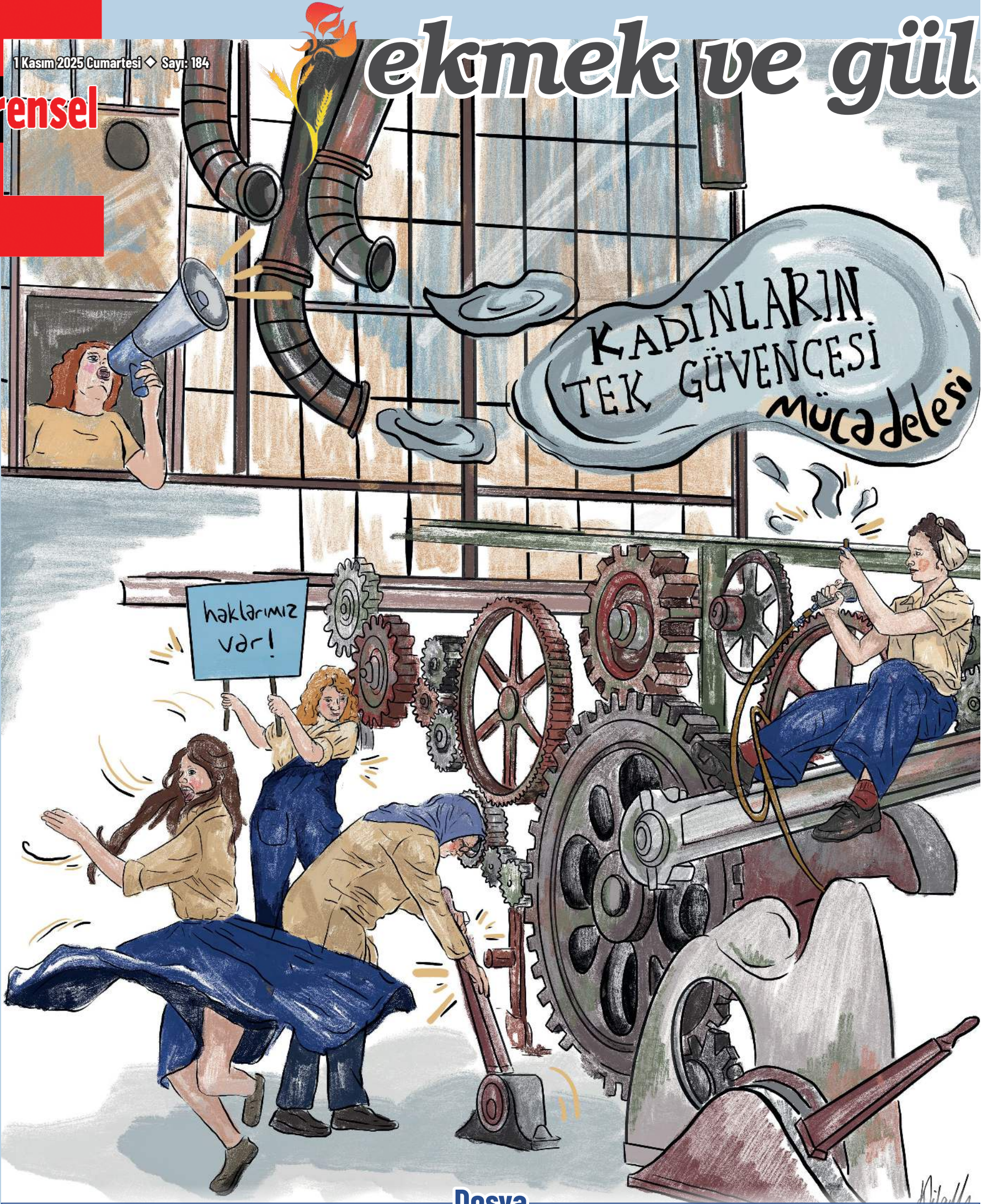

1 Kasım 2025 Cumartesi ◆ Sayı: 184

evrensel

ekmek ve gül

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

@ekmekvegul

@ekmekvegul

/ekmekvegul

f

Dosya

25 Kasım'a giderken sermayenin şiddeti

İÇİNDEKİLER

DOSYA

25 Kasım'a giderken
sermayenin şiddetiKelebeklerin mirası
kadınların eyleminde, düşlerinde.....3
Sıla AltunKapitalizmde aile neden şiddetin
pekiştiği bir alana dönüşür?.....5
Gizem SertSermayenin şiddet sarmalı.....6
Nuray ÖztürkBİRTEK-SEN raporunun gösterdikleri.....7
Özlem TemenaAile Bakanlığının
2026 bütçesinin gösterdiği.....8
İlke IşıkBizden yana bir yaşamı
inşa edebilmek için.....9
İrem Hazal Kelleci

Rojin için mücadele edeceğiz.....10

Hazal Kara

Güvenli kampüs için mücadelede.....11

İAÜ Kadın Araştırmaları Kulübümüze ne oldu?.....11

Amine Doğan

Kadınlar 2026 bütçesinden ne bekliyor?.....12

Digel Tekstil işçisi kadınlardan
tüm işçi kadınlara mektup.....14

'Yeni sendikamızla kazanacağımıza eminiz'.....14

Bizimkisi onurlu bir yaşam mücadelesi!.....14

Açlık sınırının altında bir hayatı kabul etmiyoruz..15

Necla Göçer

Esenyalı'da birlikteliğimiz
korkuyu dirence çeviriyor.....15

İlknur Haylaz

'Çocuğuna konuşmayı öğretmek bile parayla!'.....15

Yarı zamanlı çalışmanın gerçek yüzü.....16

Sevgi Yalçın

Esenyurt'ta emekçi evleri.....16

Berivan Balkay

'Aile yılı' güvencesizliği yayıyor.....16

FİLM.....17

KİTAP.....17

Tl. Yargı Paketi: Sana, bana düşman.....18

Av. Sevil Aracı

Biçilmek istenen rolü kabul etmiyoruz.....19

Berivan Özkara

'Cesaret bulaşıcıdır'.....20

Neslihan Karyemez

Savaşın yükünü taşıyanlar barşın kurucusu olacak.20

Talepleri için mücadele eden kadınlara not.....21

Adile Doğan

Çocuklara 'ucuz işgücü olun' diyorlar.....21

Songül Keşkek

Bizi isyan paklar.....22

Filiz Gür

Meme kanseriyle mücadele politik de.....23

Dr. Hem. Eylem Karakaya

'Hayata 10-0 yenik başlamışım'.....24

Hatice Çoruk

Korkusuz bir hayatın yolu bizim adımlarımızda

Üniversite öğrencileri kampüslerinde öldürülen sıra arkadaşları ve üniversite yönetimlerinin umarsız açıklamalarına karşı günlerdir eylem yapıyor. İşçi kadınlar insanca çalışma koşulları için çıktıkları mücadelede yan yana gelerek iş yerlerinde maruz kaldıkları tacizin, şiddetin sistematikliğini faş ediyorlar. «Yan yana gelebildiğimiz için ifade edebiliyoruz» diyorlar. Lise öğrencileri liselerindeki tacizin üzerinin okul yönetimlerince örtülmesine karşı eylem yapıyorlar. Pek çok ilde kadınlar halk düşmanı yargı paketlerine, medeni haklarına yapılması planlanan saldırılara karşı sokağa çıkıyor. Kadınlardaki öfke sadece ülkemizde değil, dünyada da birikiyor. Sermayedarlar arası keskinleşen çelişkiler, emperyalistlerin çatışmalı planları işçi ve emekçi kadınların sırtında tepiniyor. Adını, tarihini üç kız kardeşin diktatörlüğe karşı mücadelesinden alan 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü bu yıl bu yüzden daha önemli. Çünkü kadınların biriken bu öfkesinin örgütlü bir güce dönüşmemesi

için iktidarlar her türlü önlemi almaya çalışıyor. Üniversitelerde kulüpler kapatılıyor, lise öğrencilerinin karşısına polisler dikiliyor, iş yerlerinde kadınlar işsizlikle, damgalanmakla tehdit ediliyor; sendikalaşması engellenmeye çalışılıyor.

Kadınlar için şiddeti, korku ve güvensizlik atmosferini yaratan tüm politikalar ardı arkası kesilmeden uygulanmaya çalışılıyor. Bu sayımızda da farklı yönleriyle gerek işçi kadınların gerek üniversite öğrencilerinin mektuplarıyla, şiddeti hem kullanan hem de sürekli yeniden yaratan sermayenin şiddetine mercek tutuyoruz.

Bugün artan şiddetin karşısında durmak, artan baskı koşullarının bütünüyle karşısında durma zorunluluğu ile birleşiyor. Şimdi bunu nasıl yapacağımızı tartışma zamanı. Her zamanki gibi, al dergini ve komşunla, iş arkadaşınla, sıra arkadaşınla tartışmaya başla: Ne yapacağız? Yaptığımız bu sohbetlerde bulacağız umudu. Gücümüzü, parçası olduğumuz sınıfın tarihsel dönüştürücü gücünde bulacağız. Korkusuz, güvenceli bir hayatın da yolunun bunun adımlarını atmaktan geçtiğini bileceğiz. O yüzden kadınların tek güvencesi mücadelesi...

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Pexels

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Sadık Murat UysalYönetim Yeri: Adres:
Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaiz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Osmangazi Mah. 31/43 Sk. No:6/2 Esenyurt/İstanbul **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

25 Kasım'a giderken sermayenin şiddeti

SUNU

Ortadoğu'da ve dünyada savaş çığırtkanlığının, ilhakların, çatışmaların emperyalist ülkeler açısından rantın, doğal kaynakların ve eğer kaldıysa ucuz işgücünün paylaşılması temelinde gerçekleştiği dönemde tüm kadınlar yeni bir sürece sürükleniyor. Türkiye de bundan bağımsız değil. İktidarın mali programları ve tek adam yönetimini tahkim etmek için faşizmini inşasını hızlandırma çabası kadınların hayatının tüm alanlarına sirayet ediyor. Bu süreçte kadına yönelik şiddet her geçen gün artıyor. Ancak bu karanlık tabloya rağmen, kadınların öfkesi de büyüyor. Üniversitelerde öğrenciler öldürülen arkadaşları için eylemler düzenliyor, seslerini yükseltiyor; sokaklarda, iş yerlerinde, kampüslerde kadınlar yaşamak ve yaşadıkları koşulları değiştirmek için bir araya geliyor. 25 Kasım'a giderken bugün şiddetin temelindeki unsurları incelemek ve önümüze mücadele rotamızı güçlendirmek amacıyla bu dosyayı hazırladık.

Dünyayı saran karanlığa rağmen:

Kelebeklerin mirası kadınların eyleminde, düşlerinde

Geçtiğimiz ay Türkiye, Mısır ve Katar arabuluculuğunda, Hamas ve İsrail arasında yapılan dolaylı müzakerelerin ardından sözde ateşte mutabakata varılmıştı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu durumdan oldukça memnun olduğunu ifade ederken İsrail'in ateşkesi teşvik edilmesinde "irade" koyduğu gerekçesiyle ABD Başkanı Donald Trump'a teşekkürlerini iletmişti. "Sözde ateşkes" dememizin bir sebebi var. 29 Ekim'de Gazze'deki Sağlık Bakanlığı İsrail ordusunun ateşkesi ihlal ederek Gazze'ye saldırdığını ve 46'sı çocuk 104 Filistinlinin hayatını kaybettiğini açıklamıştı. Keza Sağlık Bakanlığının açıklamasına gerek kalmadan, 21 Ekim'de Netanyahu zaten Gazze Şeridi'ndeki birçok noktayı 153 ton bombayla vurduğunu itiraf etmişti. 153 ton... Dile kolay. Tüm bu yaşananlar, Netanyahu'nun itirafı ve hatta Gazze'ye saldırının devam edeceğine ilişkin talimatına rağmen bilin bakalım kim ateşkesin "ihlal edilmediğini" iddia etti? Trump, Cum-

hurbaşkanı'nın "biricik" arkadaşı. Tüm bu sürecin içinde bir de "Gazze Görev Gücü" adı altında, ABD Dış İşleri Bakanı Marco

Rubio'nun açıkladığı üzere "İsrail'in rahat edeceği ülkelerden" oluşacak bir birlik söz konusu. Bu birlik, Rubio tarafından Gazze'de güvenliği kontrol edecek "güçlü yetkilere sahip uluslararası bir istikrar gücü olarak

tanımlanırken Türkiye'den bu birliğin bir parçası olunacağına ve "Her türlü desteği vermeye hazırız" şeklinde bir açıklama yapıldı. Bilin bakalım bu açıklamayı kim yaptı? Cumhurbaşkanı Erdoğan, Trump'ın "İhtiyacım olduğunda her zaman yanımda oldu. Bizi asla hayal kırıklığına uğratmıyor" dediği "biricik" dostu.

Ortadoğu'da ve dünyada savaş çığırtkanlığının, ilhakların, çatışmaların emperyalist ülkeler açısından rantın, doğal kaynakların ve eğer kaldıysa ucuz işgücünün paylaşılması temelinde gerçekleştiğini Filistin örneği üzerinden de okuyabiliyoruz. İsrail'in Filistin'de desteklediği ve silahlandığı başka bir grubun "yeni Gazze" planını ABD ile neredeyse eş zamanlı şekilde ilan ettiğini, Gazze Görev Gücünün bu bahsedilen yeni Gazze inşasındaki konumunu düşündüğümüzde bunu açıkça görüyoruz: İçinde Türkiye'nin de olduğu çeşitli ülkeleri yönetenlerin binlerce kadının, çocuğun, işçi ve emekçinin kanını henüz emmemiş topraklar üzerinden kendilerine nasıl bir pay çıkacağını ağızları sulanarak beklediğini görmeden edemiyoruz. Pay kapmak için hevesle bekleyenlerin tepesinde ise ABD, "kendisini hayal kırıklığına uğratmama" koşuluyla da eninde sonunda kendisinin kontrol edeceği payları nasıl dağıtacağını planını yapar halde. İsrail'in ABD'nin çıkarlarına uygun bir biçimde Gazze'de soykırım uygulaması →

Sila Altun

Çizim: Aslı Nur Danış/Ekmek ve Gül

ve Ortadoğu'da Filistin'i destekleyen çeşitli ülkelere yönelik askeri müdahaleleriyle birlikte de Ekmek ve Gül'de savaşın özellikle kadınları nasıl etkilediğini tartışmıştık: Ölüm, cinsel şiddet, zorunlu göç, yoksulluk, açlık... Ancak işin özüne indigimizde, savaşın temelinde yatan kaynakların paylaşımı ve kontrolü, emperyalistlerin sınırsız büyüme refleksi ve Türkiye burjuvazisi gibi işbirlikçilerin pay kapma hamleleri, sıcak çatışmanın dışında da dünyadaki ve Türkiye'deki işçi ve emekçi kadınlara da benzer bir yol çiziyor.

Meşruiyet madalyası

Tüm bu yaşananlardan yaklaşık bir ay önce de Cumhurbaşkanı Erdoğan, tam altı yıl sonra ABD'ye Trump ile görüşmek için gitti. Trump ile görüşmesinden birkaç gün önce ABD'li yatırımcılarla bir araya gelen Cumhurbaşkanı, yabancı yatırımcılar için Türkiye'yi "cazip kılacak" adımlar atmaya devam ettiklerini ve hükümet olarak "özel sektörün önünü açmak için her türlü desteği" sağladıklarını ifade etmişti. Keza yeni orta vadeli programda da kamu kaynaklarının halka değil, şirketlere harcanacağı açıkça itiraf edilmişti. Trump ile görüşmesinde ise F-35 anlaşması, F-16 savaş uçağı ve Boeing uçakları alımı, ABD'den likit doğal gaz alımı, yeni nükleer anlaşması masaya yatırıldı. Milyarlarca liralık bir alışveriş söz konusuydu. Enerji ve savaş sanayi, bunların yanı sıra henüz bilmediğimiz envayi çeşit şey üzerine yapılan anlaşmalardan Trump oldukça memnun kalmış olsa gerek ki Cumhurbaşkanı Erdoğan için "Çözüm olarak ona meşruiyet vermeliyim" ifadelerini kullandı. Yani gerek başka bir ülkenin topraklarında yapılan katliamın bir parçası olmak, gerek Türkiye'deki tüm kaynakları emperyalistlerin önüne sererek hizmet etmek, saray düzeninin işbirlikçisi olduğu ABD emperyalizminin ve kendi çıkarları çerçevesinde işçi ve emekçi kadınların boğazına daha fazla çökebilme için "meşruiyet" alabilmesini sağladı.

Tüm bunlar bizi nasıl etkileyecek?

Peki bu ne demek? Memleketin suyunu, toprağını, havasını maden şirketlerinin hizmetine sunan Maden Yasası alalecele Mecliste kabul edilirken toprağına sahip çıkan İki köylü kadınların polisten şiddet görmesi ve bunun meşru görülmesi demek. Tokat'ta, İzmir'de, memleketin dört bir yanında işçi kadınların Zara, Levi's ve envayi çeşit yabancı şirketlere üretim yaparken beş kuruşa; hakaretler, meslek hastalıkları, taciz ve şiddet altında; güvencesiz bir şekilde çalıştırılmaya zorlanması; sendikalaştıklarında, gördükleri şiddete karşı mücadele ettiklerinde de devlet şiddetiyle karşılaşması ve bunun meşru görülmesi demek. Rojin'e ne olduğu saklanırken devlet kurumlarının türlü türlü operasyonlar çevirmesi ama Rojin'in sıra arkadaşları onun ölümü aydınlatılsın diye bir araya geldi-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

ğinde yine devlet şiddetiyle karşılaşmaları ve bunun da meşru görülmesi demek. Silahlanmaya milyarlarca lira harcanırken çocukların bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek hakkına, kadınların şiddete karşı korunmasına, işçi ve emekçilerin ihtiyaçlarına bütçe ayrılmamasının meşru görülmesi demek. Cinsiyet eşitsizliği derinleştirilirken her yıl yüzlerce kadının katledilmesi ve devletin bu konuda kılını kıpırdatmamasının meşrulaştırılması demek.

Türkiye'de ABD ile işbirliği içinde olan tekeli sermaye ve onun en gerici temsilcisi olan tek adam iktidarının, kadınların nefes bile alamayacağı bir durumu yaratmasının, faşizmin kurumsallaştırılması için atılan adımların meşru görülmesi demek.

Yüz yıllardır süren mücadele

Emperyalizmin işçi ve emekçi kadınları mahkum ettiği karanlık yalnızca bu son yıllarla sınırlı değil. Yıllardır dünyanın birçok yerinde emperyalist kuşatmalar ve emperyalizmin beslediği otoriter rejimler Afganistan'dan Arjantin'e, Suriye'den Ukrayna'ya birçok yerde işçi ve emekçi kadınların yaşam haklarını gasbetmeyi ve karşısında mücadele etmek isteyen, ses çıkartan kadınları da şiddete mahkum etmeyi, katletmeyi sürdürdü, sürdürüyor.

Ama aynı zamanda, Dominik'te 30 yıl süren diktatörlüğe karşı can pahasına mücadele eden diktatörlüğün emriyle tecavüz uğradıktan sonra vahşice katledilen Mirabel kardeşlerin; Patria, Miner va ve Maria Teresa'nın 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü'nü gerçekten bir mücadele

günü yapan mirasları da bugün dünyanın dört bir tarafındaki kadınlar tarafından taşınmaya devam ediyor.

25 Kasım'a yaklaşırken şiddete bir de buradan bakalım. Dünyanın dört bir yanında sermayedarlar kendi kârları ve bu kârları garanti altına alan hükümetlerini korumak için işçi sınıfına mensup geçen herkesi yok edecek bir biçimde hareket etmeye meyilli. Türkiye için de bu durum oldukça geçerli. Durum böyle ise mücadele de ilk elden sorumluluk işçi ve emekçi kadınlarda!

Tüm bu tablo, yazıyı okuyanların içinde bir yandan bir öfke bir yandan da bir çaresizlik oluşturuyor olabilir belki. Dünyayı kuşatan koskoca bir sistem... Bu sistem karşısında fabrikada kafasını kaldırmadan çalışmak zorunda kalan, şiddetle hayatı kısıtlanmış, ertesi gün nasıl hayatta kalacağını bugünden hesaplamak zorunda kalan kadınlar ne yapabilir?

Mücadele edelim ama nasıl?

Bugün işçi ve emekçi kadınların kendi hakları için verdikleri her mücadele bu dünya sisteminin ve bunun Türkiye'deki işbirlikçilerinin ayakta kalmasını sağlayan kolonlara birer darbe. Kendi mahallesindeki okulun açılması için imza kampanyası düzenleyen, buna karşı mücadele eden kadınlar sermaye iktidarının elindeki bütçeyi kadınların ve çocukların ihtiyacı için kullanmaya zorluyor. İş

yerinde insanca yaşanabilir bir ücret ve onurlu çalışma koşulları için bir araya gelen, grev yapan, sendikalaşan kadınlar; hayatı onlar için çekilmez kılan sermayenin ve onun iktidarının gücünü kesiyor kendi emeğinin karşılığını

talep ederek. Rojin gibi yüzlerce kadının ölümünün aydınlatılması, kadınların şiddete karşı korunması için yasaların uygulanmasını ve daha fazlasını isteyen kadınlar, sermaye iktidarının öyle istediği gibi at koşturamayacağını, kadınların ölüm korkusuyla bastırmayacağını göstermeye çalışıyor yönetenlere. 11. Yargı Paketi'ne, aile yilının aldatıcı politikalarına karşı mücadele eden kadınlar, iktidarın işçi ve emekçiler arasında oluşturmaya çalıştığı kutuplaşmaya ve sermaye iktidarının kadınların yatak odalarında dahi "onlara çalışmasını" sağlamayı garanti altına alacak düzeyde vahşileşmesini önlemek için bir araya geliyor. Tüm bu mücadeleler, gittikçe saldırganlaşan sermaye düzeninin ayakta kalmasını sağlayan birçok kolona vuruyor. İşte yapılabilecek ve yapılması gerekenlerden biri bu; şiddeti hayatın her alanında, sokakta, iş yerinde, evde üretene karşı kendi talebi için mücadele etmek. Ancak balyozumuzun hedefi olması gereken çok daha büyük bir kolon var; eşitlik, ekmek, barış ve özgürlük mücadelesini bunları ellerimizden alanların suratında patlatmadıkça bu kolonlar sağlamlaşmaya devam edecek.

Emeğimiz ve özgürlüğümüz için 25 Kasım'a

Bugün iktidar, faşizmi adım adım kurumsallaştırırken bu düzeni ayakta tutan kolonları sağlamlaştırmasının önündeki en temel engellerden biri kadınların mücadelesi. Bu yüzden iktidarın saldırıları doğrudan kadınlara yöneliyor; kadınların örgütlenme hakkından yaşam hakkına kadar her şeye müdahale ediyor. Üniversitelerde kadın topluluklarının kapatılması, Rojin Kabaiş gibi genç kadınların ölümünün karanlıkta bırakılması bu politikaların birer sonucu. Aynı saldırı OVP ile birlikte kamusal harcamalarda yapılan kısıtlamalar, açılmayan ilkökul ve ortaokullar, yetersiz kreşler, ücretsiz yemek hakkının gaspıyla da sürüyor. Bütün bunlar, kadınların yaşamını daha da zorlaştırıyor; çocukların, emekçilerin en temel haklarını ellerinden alıyor. Bütçenin halka değil savaş ve sermayeye ayrıldığı bu düzende en büyük yük yine kadınların omuzlarında taşıyor.

Ama biliyoruz ki kadınların mücadelesi bu düzenin dayanaklarına her gün güçlü darbeler indiriyor. İş yerinde, okulda, mahallede bir araya gelen kadınlar hem kendi hayatlarına sahip çıkıyor hem de bu sömürü düzenine meydan okuyor. Bu yüzden bugün her zamankinden fazla birleşmeye, yan yana durmaya ihtiyacımız var. Tüm mücadelelerimizi; liselerden, üniversitelerden, mahallelerden, iş yerlerinden şiddete, yoksulluğa, eşitsizliğe karşı, ekmek ve barış için birleştirdiğimizde, bu düzenin duvarlarını sarsacak gücü büyütebiliriz. Bu 25 Kasım'da, emeğimiz, yaşamımız ve özgürlüğümüz için mücadelemizi ortaya koyacağımız günlerden biri olmalı.

Fotoğraf: TCCB

Kapitalizmde aile neden şiddetin pekiştiği bir alana dönüşür?

2025, “Aile Yılı” ilan edildi, ardından da on yıllık bir “Aile ve Nüfus Programı” geldi. Televizyonlarda, kürsülerde sürekli “güçlü aile, güçlü toplum” nutukları atılıyor. Aile bir kez daha “kutsal” ilan edilirken milyonlarca kadın hem evdeki bitmeyen angaryayla boğuşuyor hem de üç kuruşa, güvencesiz, esnek işlerde ayakta kalmaya çalışıyor. “En az üç çocuk” sloganı eşliğinde kadınların sırtındaki yük ağırlaşıyor, o kutsal denilen evlerde şiddet kol gezerken, haklarımızı koruyan yasalar bile “aileyi yıkıyor” bahanesiyle hedef alınıyor. Bu tablo basit bir muhafazakârlaşmadan ibaret değil. Yoksulluk derinleşirken kriz kapıya dayanmışken iktidar neden çözümü ailede arıyor? Buna yanıt aramak için öncelikle içinde yaşadığımız sistem yani kapitalizmin neden aileye ihtiyaç duyduğunu açmak gerekir.

Kapitalizmin beka motoru:

Geleneksel aile

Fabrikada ve evde iç içe geçmiş kadının ezilmişlik sorununu kapitalizmde iki temel üzerinden tartışabiliriz. İlk gündelik: İşçinin ertesi sabah yeniden iş başı yap-

bilmesi için yemesi, uyuması, dinlenmesi, giysisini yıkaması gerek. İkincisi nesilse: Yeni işçi çocuklarının doğması, büyütülmesi, eğitilmesi gerek. Sermaye için bu iki sürecin maliyeti muazzam bir yük anlamına gelir çünkü her lokma, her kreş, her okul, her saat izin onun kâr hanesinden eksilen bir kalemdir. Bu yüzden bu yükü üretimin dışına iter, ailenin, yani kadının omzuna yıkar.

Gizem Sert

Böylece kadının ev içi angarya sorumluluğu ile hem bugünün işçisi hem de yarının işçisi yeniden üretilir. Erdoğan’ın yıllardır “en az üç çocuk” çağrısı yaparken aslında söylediği şey tam olarak bu: sistemin taze, ucuz işçilere ihtiyacı var. Yeni doğan işçi çocuklarının da işçi olacağı kendiliğinden bir sonuç değil, devletin ekonomik ve ideolojik mekanizmalarıyla planlı biçimde örgütleniyor. Yoksullaşan aile, az maaşla geçinemeyince çocuklar küçük yaşta üretime çekiliyor. Eğitim sistemi, bilimsel düşünce yerine itaatkarlığı aşılacak geleceğin işçilerini de disipline ediyor. MESEM gibi projelerle eğitimden kopuyor, sermayeye ucuz resmi çocuk işçi olarak

Fayda sağlıyor. Bugün kadınlara yönelik baskıların, eşitsizliklerin ve sömürünün kaynağı üretimin ve yaşamın nasıl örgütlendiğiyle ilgili. Kapitalizmde kadının yükü bir “rol” değil, bir zorunluluk.

Kapitalizmin ailesi şiddeti pekiştirir

Kapitalizmde aile, sistemin doğasında bulunan çelişkilerin ve sömürünün biriktirdikleriyle şiddeti doğurur. Sömürü sisteminin sürmesi adına hem aile içinde hem de toplumda perçinlenen eşitsizlik kadınları şiddetin hedefi haline getirir. Örneğin, kadının ev içi angarya ve bakım yükü nedeniyle çalışamaması veya çalışsa bile erkeklerden daha az maaş alması aile içindeki erkeklerle bir bağımlılık da doğurur. Bu bağımlılık, cinsiyetler arası eşitsizlikten kaynaklanan şiddetin büyümesine ve kadınların bu şiddetten uzaklaşamamasına sebep olur.

Ekonomik sıkışmışlık içinde bulunan kadın, şiddet gördüğü ilişkiyi terk edemez. Bunun bir diğer nedeni de sistem buna izin vermemek için elinden geleni yapar. Şiddete karşı mekanizmaları oluşturmazken boşanmayı zorlaştırmak için elinden geleni yapar. Çünkü geleneksel aileye ihtiyacı vardır. Böylece aile şiddetin pekiştiği bir alana dönüşür.

Tek adam rejiminin ‘ailesi’

Türkiye kapitalizminin aile politikaları, her dönem değişen ekonomik ihtiyaçların aynası oldu. Erken Cumhuriyet döneminde aile modernleşme ve ulus inşasının taşıyıcısıydı, “çalışkan anne” hem üretken yurttaşın yetiştiricisi hem de rejimin bekçisiydi. Özellikle 1980 sonrası neoliberal dönüşümle birlikte devlet kamusal hizmetlerden çekilirken sosyal güvenliğin yükünü aileye devretti. Eğitimden sağlığa kadar birçok alan “ev içi çözüm” haline geldi. Aile işsizlik, yoksulluk, kriz gibi sorunların yükünü taşımaya başladı.

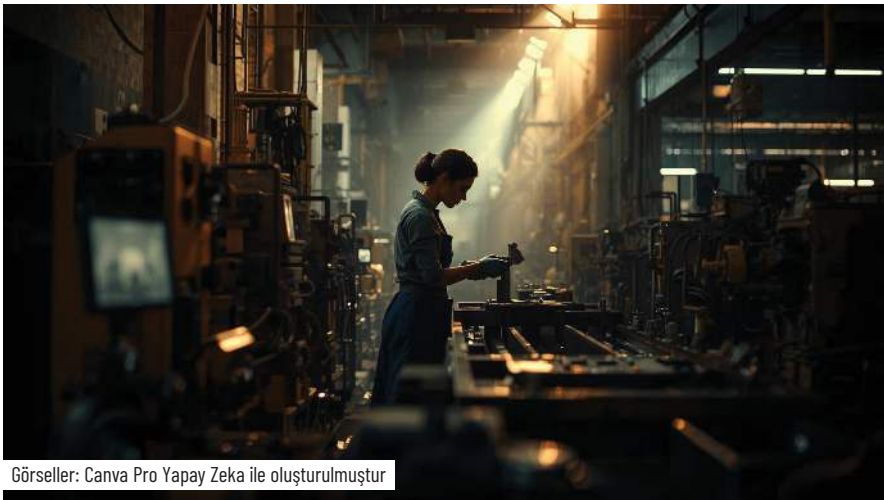
Bugün AKP döneminde bu işlev yeni bir biçim aldı. Sermayenin kriz koşullarında

ayakta kalabilmesi işgücünün ucuz ve sürekli biçimde yeniden üretilmesine bağlı. “Aile yılı” ve “aile 10 yılı” gibi programlar da bu ekonomik ihtiyacın ideolojik kılıfı. Tek adam iktidarının aile vurgusu, dini referanslarla süslenmiş bir sosyal politika değil, bu sistemin tıkanan damarlarını açma çabası. Nüfus artış hızının düşmesi, işgücü maliyetlerinin yükselmesi, bakım hizmetlerinin kamusal olmaktan çıkması gibi gelişmeler, sermaye açısından yeni bir aile seferberliğini zorunlu kılıyor. Kadını eve kapatarak ucuz ve esnek işgücü yaratmak, doğurganlığı teşvik ederek ucuz işgücü havuzunu büyütme, tüm bunları “milli değer” adıyla meşrulaştırmak aile yılı ilanının ardındaki asıl hedef.

AKP’nin ideolojik zırhı...

Tek adam rejimi aileyi hem ideolojik hem hukuki bir zırh haline getiriyor. Diyanet’in aile rehberliği adı altında yürüttüğü faaliyetleriyle kadınlara itaati ve sabrı öğütleyen vaazları; kadınların şiddete karşı korunma mekanizmaları olarak İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme, 6284 sayılı Kanun’a yönelik saldırılar; şiddet görmüş kadınları eşleriyle uzlaştırma girişimleri olarak boşanmaları önleme komisyonları ve aile arabuluculuğu mekanizmalarıyla devlet, faille mağdur arasında hakem kesiliyor. Bunun bir diğer ayağı da devletin sosyal sorumluluklarını aileye devretmesi. Kamusal kreşlerin, kadın sığınma evlerinin, yaşlı bakım merkezlerinin kapatıldığı bir dönemde bakım yükü bütünüyle kadınların sırtında. Devlet sosyal hizmetleri tasfiye ederken aileyi “milli güvenlik” ve “sosyal dayanışma” söylemleriyle kutsallaştırıyor.

Yoksulluk, sömürü ve şiddet döngüsü, politik hamlelerle birlikte iktidarın faşizmi inşa etmesi için turnusol niteliğindedir. İktidar çok boyutlu saldırı planlarını hayata geçirirken kadınların çok boyutlu mücadele etmesi de düne göre daha aciliyetlidir.

Görseller: Canva Pro Yapay Zeka ile oluşturulmuştur

Sermayenin şiddet sarmalı

Türkiye’de kadın işçiler, sermayenin kâr hırsının yarattığı çok katmanlı bir şiddet sarmalının tam ortasında. Bu şiddet yalnızca iş yerlerinde değil; ekonomik ve sosyal politikalarda, sendikal yapılarda ve devlet aygıtının her düzeyinde yeniden üretiliyor. Sermaye, emeğin disipline edilmesi ve sömürünün derinleşmesi için şiddeti doğrudan bir araç olarak kullanıyor.

Nuray Öztürk

ILO Türkiye Ofisi ile Prof. Dr. H. Canan Sümer tarafından 2024’te gerçekleştirilen çalışmada, kadınların yüzde 75’inden fazlası kariyerleri boyunca en az bir kez şiddete maruz kaldığını, yüzde 68,5’inin ise cinsel taciz yaşadığını ifade etmiştir. Aynı raporda, sendikal olmanın cinsel şiddete karşı 8 kata kadar koruyucu etkisi bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tablo, şiddetin bireysel bir sapma değil, üretim sürecinin sürekliliğini sağlayan yapısal bir baskı biçimi olduğunu gösteriyor.

Kâr maksimizasyonu ve ücret baskılanması

Kadın işçilere yönelik mobbing, ayrımcılık ve taciz, üretim sürecinde kâr artırmanın bir yöntemidir. TEKSİF’in Digel Tekstil fabrikası üzerine hazırladığı raporda, kadın işçilere yönelik sistematik baskının “daha çok üretim için bir disiplin aracı” olarak kullanıldığı açıkça belirtiliyor. İşçiler, “Su içmek bile lükstü” diyerek bu koşulları tanımlıyor.

Benzer biçimde kadın işçilerin giyimlerine karışılması, regl günlerinin sorgulanması ya da Özak’ta, Tapetan’da olduğu gibi mücadeleye giriştiklerinde aileleri üzerinden tehdit edilmesi, üretim baskısının cinsiyetçi rollerle iç içe geçtiğini gösteriyor. Burada şiddet, yalnızca patronun keyfi davranışı değil; işgücünü uysallaştırmanın, üretim hızını artırmanın, sendikal örgütlülüğü bastırmanın bir aracıdır.

Devletin şiddeti: Sermayenin bekçisi

Kadın işçiler sendikalaşmak istediklerinde bu kez karşılarında doğrudan devletin baskısını bulmaktadır. Lezita, Farplas, Özak, Şık Makas, Polenez ve EFT direnişlerinde görüldüğü üzere; polis müdahalesi, gözaltılar, yargı baskısı ve tazminatsız “kodlu” işten atmalar, sermaye-devlet ortaklığının en açık ifadesidir. Devlet, şiddeti cezalandırmak yerine sermayenin çıkarlarını koruyacak biçimde meşrulaştırır.

OVP: Ekonomik

şiddetin kurumsallaşması

Kadın işçilere yönelik şiddet sar-

Fotoğraf: Evrensel

malı, makroekonomik politikalarla da doğrudan ilintilidir. Orta vadeli program (OVP), yüksek enflasyon ve düşük ücret politikalarıyla ekonomik şiddeti kurumsallaştırmıştır. Ücretlerin baskılanması, işçinin patrona bağımlılığını artırırken, hak talebinde bulunma, tacize itiraz etme ve sendikalaşmanın cezalandırıldığı bir düzeni beslemektedir. Yüksek enflasyonun yarattığı geçim zorluğu ise kadınların ev içi bakım yükünü ve stresini artırarak iş yerinde direncini düşürmektedir.

OVP’nin esnek çalışma adı altında yaygınlaştırdığı modeller, kadın işçileri güvencesiz ve sendikasız işlere mahkûm eder. Kamu harcamalarındaki “tasarruf” politikaları ise servis, kreş ve bakım hizmetleri gibi hakları budayarak, kadın emeğinin toplumsal yeniden üretim yükünü daha da artırıyor. İş yaşamıyla uyumluluk adı altında uygulanan “aile” odaklı politikalar, ailenin 10 yılı uygulamaları tüm bu politikalarla bütünlük içinde şiddetin yeniden ve yeniden üretilmesinde rol oynuyor.

Şiddet sarmalı, toplu iş sözleşmelerine de doğrudan yansıyor. MESS Grup TİS’lerinde olduğu gibi, sözleşmelerde kadın işçilerin özgün talepleri —kreş, ebeveyn izni, regl izni, şiddet ve tacize karşı önlem maddeleri— çoğu zaman “akçeli hükümler”in gölgesinde kalıyor.

Erkek egemen sendika yapıları, kadın işçilerin karar mekanizmalarına katılımını sınırlandırarak bu taleplerin masaya

taşınmasını engelliyor. Böylece sermaye yalnızca üretim alanında değil, işçi sınıfının örgütlerinde de kendi tahakkümünü yeniden üretiyor.

Şiddetin ekonomik işlevi

Sonuç olarak kadın işçilere yönelen her türlü baskı, sermaye açısından kâr mekanizmasının önemli bir dışlısıdır. Mobbing, taciz ve tehdit, işçiyi sessizliğe ve itaatkârlığa iter. Bu sayede genel ücret seviyesi baskılanır, örgütlenme iradesi kırılır. Şiddet, kapitalist üretimin “görünmeyen polisi”dir; korku ve disiplin üzerinden patron otoritesini güçlendirir. Kadın işçi üzerindeki ailevi, ahlaki ve toplumsal baskılar, sermaye açısından üretim sürekliliğinin en ucuz kontrol mekanizmasıdır.

Sınıf mücadelesinin

kadın cephesi

Digel, Temel Conta, Şık Makas, HT Solar, Peri Tekstil’de direnen kadınlar, bu şiddet sarmalını fiilen teşhir etmiştir. Onların mücadelesi, yalnızca kadın olmanın değil, işçi olmanın onur mücadelesidir. Bu direnişler, “onurlu bir çalışma yaşamı” talebinin ücret mücadelesinin ötesinde, sınıfın insanca yaşama hakkı olduğunu göstermektedir.

Sendikalar, ILO 190 ve 6284 sayılı Yasa’ları TİS’lere somut koruma maddeleri olarak dâhil etmeli; fakat bunu “iyileştirme” değil, sınıfın fiili kazanımı olarak ele almalıdır. İş

yerinde kadın işçilere yönelik şiddet genel ücretleri baskılamak için de kullanıldığı düşünülürse bugün şiddette karşı mücadele genel ücret haline gelmiş asgari ücretin insanca yaşanabilecek seviyeye çekilmesi talebiyle doğrudan ilintilidir. Sendikalar yalnızca ücret mücadelesi değil aynı zamanda güvenceli iş, kreş hakkı ve şiddetsiz bir çalışma ortamı taleplerini ekonomik programın yarattığı bu sömürü biçimlerine karşı da yükseltmek zorundadır. Ancak erkek egemen sendikal bürokrasinin yerini, tabandan gelen birleşik, mücadeleci bir sınıf sendikacılığı almadıkça bu sarmal kırılmayacaktır.

Şiddet sarmalını kırmanın yolu örgütlenmeden geçer

Kadın işçilere yönelen şiddet, sermaye düzeninin devamı için işleyen yapısal bir mekanizmadır. Devletin ekonomik ve politik tercihleri bu düzeni korur. Ancak her baskının içinde direniş tohumları da var. Bugün fabrikalarda, depolarda, atölyelerde yükselen ses aynı şeyi söylüyor: “Artık yeter.” Bu ses, yalnızca kadınlara değil; tüm işçi sınıfına, sömürüye karşı birleşme çağrısıdır. Sermayenin şiddet sarmalını kırmanın yolu, kadın işçilerin öncülüğünde örgütlü, birleşik ve devrimci bir sınıf hareketinin yükselmesinden geçmektedir. Çünkü kurtuluş, bireysel dayanışmalarda değil; örgütlü sınıf mücadelesindedir.

BİRTEK-SEN raporunun gösterdikleri:

Şiddet üretimin can simidi

Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörü, 1980'lerden beri ihracata dayalı kalkınma modelinin en sessiz ama en ağır yükünü taşıyor. 1990'larda dolar girdisi nede- niyle "başarı hikayesi" olarak sunulan bu sektör, 2000'ler- de Hindistan ve Bangladeş gibi merkezlerle rekabet edebilmek için "düşük ücret- uzun mesai-sessiz üretim" politikasına sıkıştırıldı.

Özlem Temena

Bu modelin kurtarıcı gücü, örgütsüz ve güvencesiz kadın emeği oldu. Tekstil işçisi kadınlar, elleriyle Avrupa'nın ya da Amerika'nın vitrinlerini doldururken, kendi evlerinde bir dilim ekmek götürmek için birkaç saat uykuya, mobbing altında çalışmaya, taciz karşısında sessiz kalmaya razı edilmek zorunda bırakıldılar.

2010'lardan itibaren küresel markalara İstanbul'daki üretim mekanizmalarını örnek gösteren patronlar, devletin açtığı teşvik paketlerinden yararlanarak üretimi Marmara'dan Güneydoğu'ya kaydırdı. AKP hükümeti bu kayışı "bölgesel kalkınma" olarak sundu; patronlar yeni teşviklerle kâr oranlarını büyüttü; markalar kurduğu karmaşık tedarik zincirleriyle hesap vermekten kaçındı.

Etik denetimler gerçeği yansıtmıyor

Bugün Türkiye, Avrupa'ya yakınlığı ve hızlı teslimat avantajıyla "yakın tedarik (nearshoring)" stratejilerinin merkezinde yer alıyor. Ancak bu konum, ucuz ve örgütsüz kadın emeği sayesinde korunuyor; markaların sunduğu "etik denetim" raporları zemindeki gerçekliği yansıtmıyor, aksine çarpıtıyor. Tam da bu tablo nedeniyle BİRTEK-SEN öncülüğünde Güneydoğu Anadolu Tekstil Sektöründe Kadın Emeği ve Sendikal Algı Raporu'nu hazırlama ihtiyacı doğdu.

Bu araştırma, Adana, Malatya, Adıyaman ve Urfa'daki 33 fabrikada toplam 116 kadın işçiyle yapılan yüz yüze anketlerin sonuçlarını, dokuz kadınla gerçekleştirilen derinlemesine mülakatları ve dört uzmanın görüşünü içeriyor. Bu rapor için ihtiyaç duyulan verilerin toplanması bile kadınlar üzerindeki baskının bir kanıtıydı. Kimi zaman görüşmeler kadınların eşleri tarafından yarıda kesildi. Kadınlar, anonim yapılacak bir anketi cevaplamak için bile izin zincirinden geçmek zorunda kaldı.

Elde ettiğimiz veriler, ücret

Fotoğraflar: Evrensel

mekanizmasının kadınlar üzerindeki en büyük şiddet sopası olduğunu ortaya koyuyor. Ortalama ücret, mesailer dahil edince en yüksek 30 bin lira civarında; yani Türkiye'deki açlık sınırının dahi altında. Kadınlar ortalama 10-12 saati bulan mesailerde açlık sınırının altında çalışmaya mahkum ediliyor. Kadınların çoğu asgari ücret düzeyinde ya da daha düşük maaşlarla çalışıyor. Anketlere göre yüzde 52,6'sı keyfi maaş kesintilerine maruz kalıyor; "geç kalma", "hata yapma" gibi gerekçelerle kesilen bu ücretler çoğu zaman patronun disiplin aracına dönüşüyor. Hatta kimi zaman bu baskıyla birlikte kadınların maaşı asgari ücretin altına düşüyor.

'Kadın susarsa üretim aksamaz'

Kadınların yüzde 42,2'si iş yerinde taciz veya rahatsız edici davranışa maruz kalıyor ama yalnızca yüzde 45,8'i bunu dile getirebiliyor.

Bir kadın "sessizliğini" şu sözlerle açıklıyor: "Ustabaşına söylesek azar işitiyoruz. 'Sen yanlış anlamışsındır' diyorlar. Zaten kadın olduğumuz için ciddiye alınmıyoruz. Kimi kime şikayet edeceğiz?"

Bu cümle, aslında üretim alanında

şiddetin nasıl yönetim aracına dönüş- tüğünü anlatıyor. Çünkü kadın korkarsa susar; susarsa üretim aksamaz.

Kadınlara sessizliğin dayatılması

Avrupa ve ABD'deki sermaye birikimi, bizim topraklarımızdaki bu sessizlik üzerinden büyüyor. Yani Urfa'daki bir fabrikada kadına "tualete gitme" izni verilmeyen o an, Milano'daki bir vitrinde sergilenen ürüne dönüşüyor.

Rapordaki en çarpıcı bulgulardan birisi de kadınların yüzde 95,7'sinin ürettikleri ürünü satın alamaması oldu. "Ürettiğiniz ürünleri satın alabiliyor musunuz?" sorusuna verilen bu yanıt aslında tedarik zincirinin sınıfsal ve cinsiyetli yapısını özetliyor. Yani kadınlar, üretim sürecinde yalnızca meta üreticisi oluyor ama o metanın tüketicisi olamıyor. Küresel markaların reklamlarında "güçlü kadın" imajı satılırken, o ürünleri üreten kadınlar aynı imajın dışına itilmiş durumda. Bunun temel nedeni, üretim maliyetlerinin işgücü üzerinde baskılanmasıyla oluşan ürün değeri-ücret uçurumu.

Örgütlenmenin önündeki engeller

Raporda kadınların sendikal örgütlenme önündeki engellerine dair veriler, sömürünün yalnız ekonomik değil, aynı zamanda psikolojik, toplumsal ve cinsiyete dayalı boyutları olduğunu gösteriyor.

Kadınların yüzde 62'si sendikayı "risk kaynağı" olarak tanımlıyor. Bu, örgütlenme korkusunun bireysel değil yapısal olduğunu ortaya koyuyor. Raporun en çarpıcı bulgularından biri, kadınların büyük çoğunluğunun sendikayı "erkeklerin konuştuğu

yer" olarak tanımlaması. Kadın temsilcilerin azlığı, karar mekanizmalarına erişememeleri ve sendika toplantılarında söz alamamaları, sendikaların erkek egemen yapısını görünür kılıyor.

Ayrıca kadınlar evde bakım sorumluluklarını da taşıdıkları için, sendikal toplantılara katılmak çoğu zaman fiziksel olarak mümkün olmuyor. "Çocuğum küçük, toplantıya gitmem hoş karşılanmıyor," diyen kadınların ifadeleri, ev içi angaryanın iş yerindeki baskıyla ve sendikalardan dışlanmışlıkla nasıl birleştiğini ortaya koyuyor.

Bir diğer engel bilgi eksikliği ve güvensizlik. Kadınların önemli bir bölümü sendikanın ne yaptığını bilmediğini, bazılarının ise sendikanın "patronla anlaşacağını" düşündüğünü söylüyor. Bu güvensizlik, yıllardır sendikal hareketin patron merkezli, mücadeleden uzak ve masa başında yürütülmesinin sonucu.

'Bir araya gelirsek, bu düzen değişir'

Tüm bu tabloya rağmen, kadınların beklentileri net. Kadınlar "güvenilir, şeffaf ve mücadeleci" talebini dile getiriyor; bu oran, umutla korku arasındaki sınırdaki yükselen bir talep olarak öne çıkıyor. Kadınlar aynı zamanda kadınlara özel bilgilendirme toplantıları, dayanışma komisyonları ve fabrika içinde düzenli temsilci seçimi istiyor.

Ama bu stratejinin hayata geçebilmesi için sendikalar, kadınları "hedef kitle" olarak değil, mücadelenin kurucu öznesi olarak görmek zorunda. Bu rapordan sendikaların çıkaracağı bir diğer önemli sonuç ise şudur: Gerçek örgütlenme, fabrika kapısından çıkmadan, makine gürültüsünün arasında, kadınların birbirine fısıldadığı o ilk cesaret cümlesinde kurulacaktır: "Biz bir araya gelirsek, bu düzen değişir."

Aile Bakanlığının 2026 bütçesinin gösterdiği: Kadına şiddet görmezden geliniyor

Kadınların yıldan yıla derinleşen yoksuluk ve şiddet cenderesinin içinde çaresiz kalmasının en önemli sebeplerinden biri de devletin kadınları koruyacak veya yaşıyan şiddetin ardından müdahale edecek, yardımcı olacak mekanizmalarının olmaması ve var olanların körelmesidir. Kadına yönelik şiddeti konuşurken bu alanda görevli bakanlığın bütçesine bakmamız son derece doğal olacaktır. Ülkede ayrı bir kadın bakanlığı olmadığından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bakacağız. Aile Bakanlığı iktidarın adlandırdığı “aile yılı” hedefleri doğrultusunda ilerlerken kadınları görmüyor. Kadının değil, ailenin korunduğu kollandığı, nüfus artışının temel gündem yapılmak istendiği, erken yaşta evliliklerin devlet eliyle teşvik edilmeye çalışıldığı, aile ile uyumlu iş yaşamının kadının kaderi ilan edilmek istendiği, çocukların ücretsiz kreşler yerine komşu annelere teslim edilmesine ilişkin bakanlıkların projeler geliştirdiği hengamede kadınlar şiddet yumağında boğuluyor.

İlke Işık

Avukat

İktidar bütçeyi kendi hedefleri için düzenliyor

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahir Üzdemir Göktaş, 2025’in aile yılı olarak ilan edildiğini sürekli tekrar ederek aile yapısını ve değerlerini korumak için kapsamlı çalışmalar yürüttüklerini ifade ediyor. Gençlerin aile kurmalarına destek olmak üzere başlatılan Aile ve Gençlik Fonu’nun 81 ilde yaygınlaştırıldığını belirterek, geçen ay da hem kredi miktarının artırıldığını hem de gelir şartının yükseltildiğini söylüyor. Sonra da çocuk sahibi olmak isteyenler için geliştirdiklerini iddia ettiği destek mekanizmalarından söz ediyor. Destek mekanizmaları çerçevesinde kadınlar için atılan bir adım yok.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesi 2022 yılında merkezi bütçenin yüzde 3.77’sini oluştururken 2023 yılında merkezi bütçenin yüzde 3.35’ini, 2024 yılında merkezi bütçenin yüzde 2.8’ini oluşturdu; 2025 yılında bu oran yüzde 2.5’e düştü. 2026 yılında bu oran tekrar yüzde 2.8’e yükseldi. 2027 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin merkezi bütçeye oranının yüzde 4.28’e çıkarılması ve bakanlık bütçesinin 2025’e göre yüzde 72 artışı öngörüldü. Artış

Görseller: Pixabay

var ancak iktidar kadınların ihtiyacına değil, kendi hedefleri için bütçe düzenlemesi yapıyor. Bu durum geçtiğimiz yıl bütçesinde ve yakında Meclise sunulacak 2026 bütçesinde ortaya çıkıyor.

Kadınlara ayrılan bütçe kadınlara harcanmadı

2026 yılı 2025 yılı bütçesinin bir benzeri diyebiliriz. Kadının güçlendirilmesine ayrılan kaynak sekiz kalemlilik bütçede yine altıncı sırada. Kadınlara ayrılan bütçe 6 milyar 737 milyon 891 bin lira olarak belirtilmiş, bir önceki yıl bütçe 4 milyar 885 milyon 568 bin lira idi. 2025’in ilk altı ayına kadar bütçenin 1 milyar 894 milyon 810 bin 78 liralık kısmının kullanılmış olduğunu görüyoruz. Yılın yarısında kadınlar için ayrılan bütçenin yarısının harcanmamış olduğu da anlaşıyor.

2025 yılında ne yaptığını ya da yapmadığını görüyoruz Bakanlığın. Bakan Göktaş’ın açıklamalarından bunu anlamak mümkün. Örneğin, 83 bine yakın çocuğa kreş ve gündüz bakımevi hizmeti verildiği ifade edilmiş Bakan Göktaş tarafından. Oysa Türkiye’de kreş çağında (genellikle 0-5 yaş olarak kabul edilir) yaklaşık 9.3 milyon çocuk bulunuyor. Bu kadar az kreş hizmeti olan bir ülkede Bakan Göktaş, daha çok kreş açmak yerine çocukları komşu annelere teslim etmek üzere dahi-yane (!) fikirler ileri sürüyor.

Şiddet çok, sığınmak yok

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu

verilerine göre 2024 yılında 394 kadın cinayeti ve 258 şüpheli kadın ölümü yaşandı. Bu sayı veri tutulmaya başlandığından bu yana ulaşılan en yüksek sayıydı. Bu yıl için de durum hiç iç açıcı değil. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) verileri göre 2025 yılının ilk 9 ayında toplam 290 kadın, erkekler tarafından öldürüldü.

Kadına yönelik şiddete ilişkin durum ortada iken sığınmaevi açma hedeflerine ve son duruma bakalım bir de. 2026 bütçe taslağında 2024 yılında 150 konukevi olduğu ifade edilmiş, 2025 yılında planlanan 151, yıl sonu itibarıyla gerçekleşen 151 olduğu belirtilmiş. Sığınaklara ilişkin önümüzdeki yılların hedefleri ise; 2026 yılı için 152, 2027 yılı için 153, 2028 yılı için ise 154 olarak ifade edilmiş.

2024 yılında 174 olarak konulmuş sığınmaevi hedefinin, 2026’da 151 olarak güncellendiğini görüyoruz tam da bu noktada. Kadınların yaşadıkları şiddet giderek artmakta ve ülkenin en önemli sorunlarından biri iken giderek daha az sığınak hedefleyen bir Bakanlık var karşımızda. 2024 yılı bütçesine ilişkin verilmiş verilere göre 2024 yılı için hedef 164, 2025 için 169, 2026 yılı için ise 174’tü.

Bu Bakanlığın amacı ne?

Sığınmaevi açmayan, kreşlerin yaygınlaştırılmasına ilişkin bir planı olmayan, kadına yönelik şiddetin nasıl engelleneceğine ilişkin kapsamlı bir çalışma yapmayan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2025 yılı boyunca sadece “aile” dedi. Kadın erkek eşitliği arasındaki makası giderek artıran açıklamalar, uygulamalar ısrarla sürdürüldü bu yıl. Diyanet İşleri Başkanlığının kadınların örtünmesini emreden ve miras hakkından vazgeçmesi gerektiğini ifade eden Cuma hutbeleri işi başka bir aşamaya taşıırken; müzik grupları, şarkı yazar ve söyleyenler genel ahlak nedeniyle kendilerini adliyelerde buldu. Üstelik Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı şikayetçi olarak yer aldı bu hukuksuzluklarda.

Ücreti ödenmeyen, işten çıkarılan, sendikaya üye olduğu için baskılara maruz kalan kadın işçiler de gündeme alınmadı. Üç kuruş ücretle geçinmeye çalışan, çocuklarına okula giderken yiyecek bir şey koyamayan kadınların çığlıkları Bakan için dikkate değer bulunmadı. “Aile yılı”

söylemi LGBTİ düşmanlığı ile birlikte devam etti. Kadınların, çocukların, gençlerin, engellilerin, yaşlıların sorunları yerine Bakanlık nefret tohumları ekmeye zemin hazırladı.

Eşitliği düstür edilmesi gereken, ayrımcılığı yok etme hedefiyle çalışmalarını sürdürmesi gereken Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bunun tam aksini yapıyor. 2026 yılı bütçesi de bu durumun özetidir.

Görseller: Pixabay

Bizden yana bir yaşamı inşa edebilmek için...

Geçtiğimiz günlerde Erciyes Üniversitesi kampüsünde bir kadın boşandığı erkek tarafından katledildi. Ardından üniversitede kitlesel eylem gerçekleştirildi. Rojin Kabaiş'ın bedeninde iki erkeğe ait DNA'nın bulunmasının ardından Van Yüzüncüyıl Üniversitesinde öğrenciler, günler süren direnişler örgütlemiş; tüm sorumluların yargılanmasını istemişti. Genç kadınların yaşadığı ve hayatının bütününe etkileyen hatta yaşam hakkını elinden alan örneklerin arşa çıktığı bir dönemden geçiyoruz.

İrem Hazal Kelleci

İktidar kadınların direncini kırmayı hedefliyor

Türkiye'de Erdoğan iktidarı ve saray rejimi, güç kaybının belirginleştiği bir dönemden geçiyor. Ekonomi politikaları sermayeyi korumaya odaklanırken, krizin faturası işçi ücretlerinin baskılanması, kamu harcamalarının kısılması ve vergi yükünün halka yıkılmasıyla toplumun geniş kesimlerine ödetiliyor.

Tasarruf tedbirleriyle birlikte kadın sağlığı harcamaları, kadının güçlendirilmesine ayrılan bütçe ile kadınların eğitim hayatlarına erişebilmesi için sağlanması gereken barınma ve beslenme hizmetlerinden kesinti yapılıyor. Bu politikaların yarattığı hoşnutsuzluk her alanda büyüyor. İşçi grevleri, üniversite gençliğinin mart ayındaki kitlesel eylemleri ve kadınların yükselen tepkileri, memleketin dört bir yanında biriken öfkenin görünür hale gelen örnekleri. Türkiye burjuvazisinin çıkarları ve bağımlı oldukları emperyalistlerin dayatmalarını yerine getirme yollarından biri olarak, demokrasinin tasfiyesi ve gericiğin örgütlenmesi süreci, saray düzeninin faşizmi örgütlemesiyle birlikte hızlanıyor. Erdoğan iktidarının kadınların örgütlenme mekanizmalarına yönelik saldırıları da tam olarak buna işaret ediyor.

Böyle bir atmosfer, kadınların yaşamları içinde taleplerini dile getirme, hak gasplarına karşı örgütlenme ve yaşadıkları koşulları değiştirebileceklerine dair güvenlerini de zedeleyiyor. İktidarın kadınlara yönelik politikalarının odağında tam da bu var: kadınların direncini kırmak ve toplumsal alandaki güçlenme dinamiklerini kontrol altına almak.

Fotoğraflar: Evrensel

Mücadelenin iki temel yönü

Bizim mücadelemizde iki temel yön öne çıkıyor. İlki; kadınların örgütlü mücadelesinin mevcut mekanizmalarını güçlendirmek. Erdoğan'ın kadınların örgütlenme mekanizmalarına yönelik saldırıları da aslında, yarattığı karanlığa karşı harekete geçmek, değiştirmek ve dönüştürmek isteyen kadınların örgütlenebildikleri alanları zayıflatmaya yönelik bir saldırı olarak karşımıza çıkıyor. Çünkü bugünün Türkiye'sinde hayat koşullarımız bizim örgütlü gücümüze göre güçlenen bir halat gibi. Ne kadar örgütlü ve kalabalık şekilde bu halata asılırsak bizden çalıp sermaye sunduklarının önünü kesebiliyoruz. Ne kadar asılırsak bu halata, o kadar saldırıları, baskı ve korku politikalarını püskürtebiliyoruz. Erdoğan iktidarının bunu önleyebilmek için yapmak istedikleri ise, örgütlenme mekanizmalarımızı ortadan kaldırarak bize

sunduğu hayatı yalnız ve örgütsüz bir şekilde kabullenmemizi, sömürü çarkının bir dişlisi haline gelmemizi sağlamak. Çünkü kadınların mücadelesi, yalnızca hayatta kalma değil; hayatı dönüştürme mücadelesi. Bu sebeple üniversitelerde kadın çalışmaları toplulukları, dernekler, öğrenci temsilcilikleri gibi mekanizmalarımızı daha kalabalık, daha dayanıklı ve sürekli yeni kadınlarla temas kurabilecek bir işlerle büyütmek zorundayız.

İkincisi ise; istediğimiz dünyaya, onun için mücadele ettiğimiz ölçüde yaklaştığımızı görmek. Taleplerimizi belirleyerek, her seferinde bir adım daha ileriye doğru inşa etmeyi sürdürmek. Bugün kadın mücadelesinin seyri çoğunlukla şöyle işliyor: Bir cinayet ya da taciz olduğunda yan yana gelip dayanışıyoruz ya da var olan bir hakkımıza yönelik saldırıları "korumak için" bir araya geliyoruz. Bu dönemsel patlamalar güçlü olsa da çabuk sönüyor. Üstelik tepki genellikle sadece kadınların hayatını kuşatan eşitsizliğin en çıplak ve en vahşi biçimi olan cinayetlere odaklanıyor.

Oysa Erdoğan yönetimi ekonomi politikalarıyla, baskı ve yasaklarıyla, yargı paketleriyle, kayyım atamalarıyla, vergi zamları ve tasarruf politikalarıyla, aile yılı ve cezasızlık düzeniyle yoksulluğu ve şiddeti her gün yeniden üreterek sermayeyi ve iktidarını korumaya çalışıyor. Bir kadın öğrencinin eğitimine devam edebilmesi ile özgürce yaşayabilmesi, tüm bu iç içe geçmiş politikalarla doğrudan bağlanıyor. Bu yüzden kadınlara dayatılan hayatın yalnızca en vahşi yüzü olan cinayetlere karşı mücadele etmek ya da sadece şiddet ve tacize

karşı dayanışmak yeterli değil.

Şiddete zemin hazırlayan koşullara karşı mücadele

Üniversite okumak isteyen bir genç kadının barınma, ulaşım, beslenme ve eğitim giderleri bu politikaların doğru etkisi altında. Yetersiz yurt kapasiteleri yüzünden birçok kadın öğrencinin kalacak yer bulamaması; mevcut yurtların hijyen eksikliği, kalabalık ortamı, ısınma ve su sorunları, üstüne bir de fahiş ücret artışları barınmayı başlı başına bir mücadeleye dönüştürüyor. Eve çıkmak zorunda kalanlar ise yüksek kiralarla ya da daha uygun evlerin bulunduğu mahallelerde taciz ve güvensizlik riskiyle karşı karşıya kalıyor. Ulaşımın sık ve güvenli olmaması da bu kaygıları büyütüyor. Öğrenciler, bir yandan da eğitimlerini sürdürebilmek için çalışmak zorunda kalıyor. Bu zorunluluk hem eğitimden alınan verimi düşürüyor hem de kadınların iş yerlerinde maruz kaldığı şiddet ve taciz riskini artırarak yaşamlarını kuşatan eşitsizlikleri derinleştiriyor.

Böyle bir durumda genelde ilk refleksi-miz öğrenci kadınlar olarak birbirimize iş yerlerinde tacize karşı "güvenli" iş yerleri önermek oluyor. Bu, dayanışmamız açısından önemli bir örnek olsa da bugün bir öğrencinin çalışmak zorunda kalmasına yol açan koşullara karşı da müdahale edebilmemiz gerekiyor. Kadınların eğitim hayatlarını sürdürebilmek için mücadele etmelerinin, bugün kadın mücadelesinin konusu haline gelmesi gerekiyor.

Bu sebeple mücadelemizin en önemli ihtiyaçlarından biri de gündelik yaşamımızı kuşatan tüm politik kararlara karşı kendi siyasetimizi yürütüp bizden yana bir yaşamı inşa edebilmek.

Eli kolu uzunlara karşı Rojin için mücadele edeceğiz

Fotoğraflar: MA

Hazal Kara
Van

Hiç Van'a geldiniz mi? Şehrin bir yanı mavi bir tülle örtülü gibidir. Mevsimsiz huzur veren bir tül... Denize bakmak iyi hissettirir elbette ama Van Gölü'ne uzun uzun bakmak artık ölümleri hatırlatır oldu. Mülteci, genç, çocuk, kadın ölümleri...

Bir zaman boğulan mültecilerle anıldı Van Gölü, bugünlerde genç kadın cesetlerini kusuyor sahiline. Rojin onlardan biri. Geçtiğimiz yıl üniversite okumak için geldiği kentte kayboldu ve günler sonra cansız bedeni sahilde bulundu. Ona ne olduğu sorusu ilk zamanlarda oldukça gündemdedi. Hatta gündüz kuşağı programlarında bile onun fotoğrafları vardı. Şehrin valisinden emniyet yetkililerine kadar birçok isim intihar ihtimalini kuvvetli buluyordu ama ailesi, kadın örgütleri ve Rojin'in sıra arkadaşları bunun şüpheli kadın ölümü olduğunun altını çizdi. Adli Tık Kurumu (ATK) günler sonra açıkladığı otopsi raporunda açıklık ve netlikten uzak bir şekilde "suda boğulma" diye açıkladı ölüm nedenini. Van Barosu avukatları için peşini bırakmadı ve ısrarla ATK'dan elle tutulur açıklamalar istedi. İsrar bir yıl sonra kısmen sonuç verdi ve Rojin'in vücudunda bulunan iki erkeğe ait DNA'ların vücuttaki yerleri açıklandı. Bu son bilgi bütün ülkenin sırtında ağır bir ürperti gibi hissedildi çünkü başından beri "intihar" denilerek örtbas edilmeye çalışılan şüpheli bir ölüm için cinsel saldırı ihtimali güçlendi. Artık Rojin için bir yıldır sokağa çıkanların acısı kadar öfkesi de katlanmıştı. Daha gür sesler "Rojin'e ne oldu?" diye sokakları doldurdu.

Yönetenlerin 'intihar' masalı

Ne yazık ki bu ülkede kadınlar için cinayetler, şüpheli ölümler ve şiddet olağanlaştırılmaya çalışılan olaylar. Neredeyse her gün farklı kentlerde öldürülmüş, kaybedilmiş, şiddet görmüş kadın haberleriyle güne uyanıyoruz. Bazı cinayetler; öldürülme şekilleri, kadınların yaşları gibi neden-

lerle toplumda infial yaratıp halkı sokağa dökerek bazılarını üç beş sosyal medya paylaşımıyla duyurmaya çalışıyoruz. Hepsinin ortak noktasıysa iktidar sisteminin cinayetleri ve şiddeti sıradanlaştırmak için yargısında failleri cezalandırmaması.

Yüksekten düşme, suda boğulma gibi kadın ölümleri ilk servis edildiğinde önce "intihar" ihtimali üzerinde durmamız isteniyor. Bu işi, kadın düşmanı politikalarıyla 20 küsur yıldır karşımızda duran iktidarın koltuk değnekliğini yapan çeşitli medya kuruluşları hayli iyi başarıyor. Eğer kanıtlar karartılmazsa ve kadınlar için peşine düşerse şüpheler oluşmaya başlıyor. Biz bunu Şule Çet'ten biliyoruz. Şule plazadan atıldığı ilk gün intihar ihtimali konuşuldu. Biz bunu soruşturması devam eden Nazlı Akdoğan'dan, Semanur Arslan'dan, Adile Kılınç'tan biliyoruz. Hatta ve hatta Rabia Naz'dan, Narin'den... Bir el bizi, bırakın yetişkin kadınları, oyun çağındaki çocukların bile intihar ettiğine inandırmaya çalışıyor. Eli kolu pek uzun bir el...

Gözler rektörde

Rojin'in ölümü ilk günden itibaren kuşkulu yaklaşılması gereken bir ölümdü, diğer bütün kadın cinayetlerinde olduğu gibi. Ancak bazı noktalar vardı ki pes dedirtti. Bunlardan en önemlisi bilimi ve insanı merkezine alarak işleyiş yürütmesi gereken ATK'nın bir yıldır olayın üstünü kapatmak için bir el haline gelmesi. Bir diğeri ise üniversite yönetiminin sessizliğinin yanında takındığı tutum. Rojin'in cansız bedeninin bulunmasının ardından yapılan otopsiye Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Rektörü Hamdullah

Şevli'nin de katılması dillerde dolaşmasının yanında Rojin'in babasının haklı isyanıyla basına yansıması. Üstünden geçen bir yılda üniversite yönetiminin olayı aydınlatmak için çaba sarf etmesi bir yana, yalnızca "üniversiteyi itibarsızlaştırmak için sosyal medya paylaşımları yapanlar" hakkında yasal işlem başlatılacağına dair açıklama yaptı. Rektör Şevli'nin ilk açıklaması ise bize bu işteki başka bir eli işaret etti.

Cinayetlerin ortak hali

Rojin'in ölümü üzerinden elde edilen bulgulara ilişkin yapılan son açıklama, başta YYÜ öğrencileri olmak üzere birçok üniversitede öğrencileri alanlara çıkardı. YYÜ öğrencileri olayın aydınlatılması konusunda ısrarcı çünkü güvenliklerinden endişe ediyorlar. Bu yüzden günlerdir eylemler.

Rektörden bekledikleri açıklama ise eylemlerinin sekizinci gününde polis şiddetiyle beraber geldi. Rektör Şevli işçi cinayetlerinden aşına olduğumuz bir cümleyle dikildi öğrencilerin

şısına: "Coğrafya kaderdir." Bu cümle intihar denilerek şüpheli bırakılmak istenen bir kadın cinayetinin nasıl bütünlüklü bir sistemin içinde gerçekleştiğinin özeti niteliğindedir. Sermayedarların çevirdiği çarkın küçücük bir vidası olmak dahi her türlü suçu işleme güveni veriyordu. İktidar yıllar içinde sermaye düzeyini adım adım işlerken tecavüzcüleri, uyuşturucu madde pazarlayanları, çocuk katillerini kendi sistemini sağlamlaştırıcı birer el haline getirdi. Çünkü çürümüş bir sistemde çarklar her zamankinden daha kolay işler.

Bir kişi daha eksilmeden

Şimdi YYÜ öğrencileri, kadın örgütleri, Rojin'in ailesi Rektör Şevli'nin sözlerine uyup "Bir iştir Rojin'in başına gelmiş" diyerek oturdukları yerde oturmayacak. Rektöründen valisine kadar tüm idareciler bunu biliyor ki ilk günlerde bir elin parmaklarını geçmeyen polis sayısını, protestolar ilk haftasını geride bırakırken artırma ihtiyacı duyuyor. Belli ki gerçeklerin açığa çıkması onları tedirgin ediyor.

"Rojin'e ne oldu?" sorusu bugün ancak kadınların ve Rojin'in sıra arkadaşlarının mücadelesiyle cevap bulacak. ATK, bir yıl önce yapılan otopsideki önemli bulguları kurumundaki hakikatli birkaç insan vicdana geldi diye değil; barolar, kadın dernekleri, öğrenciler bu işin peşine düştü diye açıklamak zorunda kaldı. Aynı ısrar ve öfke kamuoyunun daha açık bilgiler edinmesini sağlayacak. Olayı açığa çıkarmak konusunda YYÜ öğrencileri kararlı. Öyle ki üniversitenin eğitim fakültesine kendileri Rojin Kabaiş adını verip, pencereden pankart açarken bir gün önce uğradıkları kolluk şiddeti onları korkutmak bir yana öfkelerini katlıyor. Çünkü biliyoruz ki Rojin'in akıbetini gizlemeye çalışan zihniyet biz üstüne gitmedikçe yarın başka bir kadını katledip kaybetme cesaretini bulacak.

Fotoğraflar: Ekmek ve Gü

İAÜ Kadın Araştırmaları Kulübümüze ne oldu?

Amine Doğan

İAÜ Kadın Araştırmaları Kulübü, 19 Mart boykotuna katılan üyesine verilen uzaklaştırma sonrası baskılarla karşılaştı. Kadınlar, baskılara rağmen mücadeleyi sürdürmekte kararlı.

19 Mart sürecinde diğer üniversitelerde olduğu gibi İstanbul Aydın Üniversitesinde de boykot gerçekleşmişti. Demokrasiye yapılan darbeye karşı tepkiyi en önden Kadın Araştırmaları Kulübü üyeleri göstermişti. Eyleme katıldığım için bir ay uzaklaştırma cezası aldım ve döneme başladığımızda yönetim kurulundaydım. Okulumuz, benim yönetim kurulunda olmamın “kulüpler yönetmeliğine aykırı” olduğunu söyledi. İtiraz ettik ancak itiraz dilekçesine hâlâ yanıt verilmedi, süreç bu şekilde kapatıldı. Belgeleri düzenleyip rektörle görüşmek istediğimizde ise üç gün boyunca “Rektör yok” denildi.

Kulübümüzün yaşadığı sıkıntıları ve kadınların karşılaştığı problemleri genç kadınlarla birlikte tartıştık. Kadınlara kulübün durumunu ve güncel sorunları anlattığımızda hepsinde aynı hüznle karışık öfke vardı. Yeni katılan arkadaşlarımız ise “Tanışma etkinliği ne zaman, etkinlikleri ne zaman yapıyoruz?” diye soruyordu. Okul açılalı bir ay olmasına rağmen kulübün belgeleri hâlâ onaylanmadı. Durumu üyelerle şeffaf şekilde paylaştığımızda bazı arkadaşlar kendi imkanlarıyla broşür çıkarıp çevresindeki kadınlarla dağıttı, vakti olanlar ise dekanlığa gidip “Kulüp ne zaman aktifleşecek?” diye sordu. Bu süreç, tek adam iktidarının politik saldırılarından en çok kadınların etkilendiğini bir kez daha gösterdi.

Kadınlar, tek adam iktidarının “aile

yılı” uygulamalarıyla üniversitelerdeki tartışma ve mücadele alanlarına rektörlükler aracılığıyla el konulduğu için kendi mücadele alanlarını yaratmaya çalışıyor Vakıf üniversitelerinde bu çelişkiler daha görünür. Kulübümüzün saldırıya uğradığı dönemde, ev içi şiddet nedeniyle akrabasında kalan bir arkadaşımız ailesinden maddi destek göremediği için öğrenim ücretini ödeyemediğini bildirdi. Bunun üzerine rektörlükten burs talep etmek istedik ancak yalnızca dilekçeyle başvurabileceğimiz söylendi. Öğrenci dekanlığına gittiğimizde burs başvurularını yapmasını önerdi. Derslere devam edebileceği söylenmesine rağmen bölüm dekanı rektörlük onaylı belge istedi; ayrıca, yaşadığı şiddete rağmen “evden ayrılmaması gerektiği” kendisine iletildi. Dekanımızsa hayatın hepimize adil davranmadığına ilişkin derin (!) bir tespitte bulunmuştu.

Arkadaşımız, kulüple birlikte hareket etmenin kendisini yalnız hissettirmediğini, yaşadığı saldırılar karşısında artık daha umutlu olduğunu söyledi. Gözlerindeki umutla karışık çaresizlik, hepimizin ekonomik zorluklar karşısındaki yansıması gibiydi. Ancak burs başvurusundan sonuç alamadığı için okulunu dondurmak zorunda kaldı; geriye, seneye öğrenim ücretini ödeyip ödeyemeyeceğini düşünen kaygılı bakışları kaldı.

Bir yanda öğrencilerin ihtiyacı bir yanda Bakanlığın politik dayatması

Tüm bunların yanında okulumuzda Gençlik ve Spor Bakanlığının (GSB) kulüpler için düzenlemiş olduğu UNİDES adlı projenin sunumu gerçekleştirdi. Okulumuz geçen yıl yapılan projeler için 1 milyon 400 bin lira ödenek aldığını ve bu yıl alınacak ödenegin 2 milyon lirayı geçeceğini öngördüğünü açıkladı. GSB projeleri uygulamak için kulüplere 11 maddelik politika veriyor, projeleri uygularken kulüplerin bu politikalar dışına çıkmasına izin vermiyor. 11 maddelik politikanın içeriklerinden biri de “aile ve değerler.” Bir yanda 12. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Programla öğrencilerin barınma, ulaşım, güvenli kampüsü ihtiyacına, eğitime bütçe ayrılmayışı diğer yanda aile yılını kendi politik aygıtlarıyla öğrencilere dayatışı...

Tüm bunlar, dünden öğrendiklerimizle bugün mücadele etmenin önemini bir kez daha hatırlatıyor. Tek adam iktidarının “Kadınlar konuşmasın, aman tartışmasın, aile hayatının onlar için ne kadar yıkıcı olduğunu görmesin” politikalarına karşı kadınlar; kadın kulüpleri pasifleştirildiğinde broşürlerini kendileri dağıtmaya, baskıların hesabını rektörlerden sormaya, bir arkadaşımız öğrenim ücretlerini karşılamadığında etrafını saran tüm sorun sarmasıklarını bıçağıyla kesmeye devam edecekler.

‘Rektör istifa’:

Öğrenciler güvenli kampüs için mücadelede

Erciyes Üniversitesi İletişim
Fakültesi öğrencisi

Kayseri

Üniversitemiz son zamanlarda iki büyük olayla çalkalandı. Tacizci doktor ve kampüs içerisinde pompalı tüfek ile öldürülen kadın öğrenci. Meliha, Edebiyat Fakültesinin öğrenci girişinin önünde, yıllar önce boşandığı erkek tarafından katledildi. Kendisine evlatlarıyla yeni bir yaşam kurmak için okurken sıra arkadaşlarının gözünün önünde katledildi.

Yaşanan ve hepimizi sarsan olayların ardından kampüs hayatımız bambaşka bir hale büründü. Normalde sadece derslerimizi ve projelerimizi dert ederken şimdi en büyük gündemimiz güvenlik ve huzur. Biz kadın öğrenciler, bu süreçte iç içe geçmiş iki hisle mücadele ediyoruz: Derin bir korku ve büyük bir öfke.

Kampüs bizim için özğür ve güvenli bir alan olmalıydı. Ama şimdi her köşede bir tedirginlik var. Bu durumu yaratan vurdum-duymazlığa, güvenlik zafiyetlerine karşı ise içimizde büyük bir öfke birikiyor. Meliha ablamızın ölümünden sonra üniversitede büyük bir eylem planladık ve gerçekleştirdik. Rektörlüğe kadar “Rektör istifa!” sloganları ile yürüdük. Biz, öğrenciler olarak güvenli kampüs isteğimizi bir kez daha kayyım rektöre ilettik. O sırada aramızdaki arkadaşlarımızdan oluşan bir öğrenci komisyonu rektör ile görüşmek için yukarı çıktı. Komisyondaki öğrencilerin talepleri, yani bizim taleplerimiz netti: Güvenli kampüs, etkin Cinsel Tacizi Önleme Birimi, kampüs içi ücretsiz ring araçları... Olması gereken güvencelerimizi tekrar etmiş olduk. Bunların yanı sıra bir de “Özür dilerim!” demesini istedik. İlk açıklamaya yapacağı sıra kayyım rektörün gülmesi hepimizin o üzüntülü ve öfkeli anında daha da öfkelenmişti. Bu yaptığı hataya karşılık komisyondaki arkadaşlarımız rektörün özür dilemesini gerektğini söyledi. Rektör tekrar konuşmak için çıktığında ne özür diledi ne de ERÜ yönetimi hatasını ve ihmalinin kabul etti. En azından hatalarını ve ihmallerini kabul edebilirlerdi.

Birkaç hafta önce ise Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Onkoloji bölümündeki bir doktorun hasta ve hasta yakınlarını taciz etmesi ile gündeme gelmişti. O doktorun emekliliğine neredeyse 20-25 gün kaldığını rektörün ağzından duyduk! Artık sadece izin verilen değil, hakkımız olan güvenli bir ortamda bulunmak istiyoruz. Kampüsümüzün güvenli bir hal almasını istiyoruz!

Görseller: Pixabay

İşçilerden işçilere mektuplar

Şiddete ve sömürüye karşı

Bizimkisi onurlu bir yaşam mücadelesi!

Sinem Kaya
İzmir

Biz, Temel Conta'da grev öncesinde uzun süre baskıya ve psikolojik şiddete maruz bırakılan kadın işçileriz. İşe 2014 yılında, yeni evliken başladım. Üretim sorumlusu bana, "Yeni evlisin, altı ay olmuş. Seni işe alırım ama dört ay sonra 'hamileyim' deme" demişti.

Bu soru beni utandırdı, korkuttu. "Hayır, şimdi çocuk düşünmüyoruz" dedim. O da "Şimdi değil, dört beş yıl bir çalış, görelim" dedi. "Olur" dedim çünkü yeni evlenmiştim ve bu işe ihtiyacım vardı.

Verilmeyen izinler yüzünden gebeliğim riskli hale geldi

Beş yıl sonra hamile olduğumu öğrendim. Doktora gitmek için izin istedim. "İşleriniz acil, haftaya git" dediler. Onların söylediği tarihte gittim. Giderken "Sakin rapor alma, işler acil bak. Zor günde izin veriyoruz" diyerek bir de minnet duymamı istediler.

Gidemediğim doktor randevuları, verilmeyen izinler yüzünden gebeliğim riskli hale geldi. Masa işine alındım ama bu durum bile bir baskı aracına dönüştü. Minnet duymamı bekleyip hep daha fazla iş beklediler. Hamile olmama rağmen aynı tempo, aynı üretim hedefi, aynı mesai... Tuvalete yalnızca mola saatlerinde gidebiliyordum. "Hasta değilsin, insanlar tarlada doğum yapıyor" diyorlardı.

Doktorum, "Bebegin kilo almıyor çünkü yeterince oksijen alamıyorsun, kimyasallara maruz kalyorsun. Çalışmayı bırak" dedi. Doğum iznine ayrılmak isteyince beni oyaladılar. Sonunda gebelik zehirlenmesiyle erken doğum yaptım. Bugün kızım sağlıklı ama ikinci kez çocuk sahibi olmaktan çok korktum. İkinci defa aynı zorluklarla baş edemedim.

Aynı işe daha düşük ücrete

Ciddi kas gücü gerektiren bir iş yapıyoruz. Başlarda makinalarda erkekler çalışıyordu. Sonra patronlar, aynı işi kadınların daha düşük ücretle yapabileceğini fark etti. Zamanla daha çok baskı başladı. Makinada

bastığımız işlerin temizliğini de bize yaptırıldılar. Ardından iki makinaya birden bakmaya zorlandık. Hem erkeklerden daha düşük ücret aldık hem de daha fazla çalıştırıldık. Biz "Aynı işi yapıyoruz, neden eşit ücret almıyoruz?" dediğimizde hakkımızı vermek yerine erkeklerin maaşlarını da düşürdüler. Bu da içeride çatışmalara yol açtı.

Birlikte yemek yediğimiz arkadaşlarımız bile bizimle aynı masaya oturamaz oldu. Müdürler bizi aşağılamaya devam ettiler. Tuvalet kapılarına asma kilit taktılar, beyaz yakalara "Sadece mola saatinde açılın tuvaletler" diye emir verildi.

Patronların yasaları

varsa bizim de mücadelemiz var

Sonra bir gün dedik ki alın terinin, emeğin kadını erkeği olmaz ve güçlerimizi işverene karşı birleştirdik. Sendikaya üye olduk. Yetki belgesi geldi ama patron bizden önce davrandı. Makina başında "Allah topunuzun belasını versin, işe yaramazsınız!" diye bağırdı. Bu söz sadece bize değil, alın teriyle yaşayan tüm işçilere edilmiş bir hakaretti. Kadınlara hakaretler etti, sadece sendikaya üye olduğumuz, sadece hakkımızı istediğimiz için. O an doğru yolda olduğumuzu, sendikanın onurumuz olduğunu anladık.

Yetki davası bitti, sendika kazandı ama patron masaya oturmadı. Biz de grev kararı aldık. O zaman

tehditler yine başladı: "Sicilimize işler, bir daha iş bulamazsınız," "Kocalarınız bile iş bulamaz!" Ama biz ölmek var, dönmek yok dedik.

Fabrikada zehir soluyoruz; sıcak çorba yok, ısıtıcı yok. Sıcaktan sıçrayan çapaklar kollarımızı yakıyor, kalıpların arasında boyun fıtığıyla çalışıyoruz. İş güvenliği yok, insanca koşullar yok. Patronun "düzen" dediği şey, kölelik düzeni.

Bizse diyoruz ki bu düzen bozulacak. Kölelik bitecek. Kadınlar boyun eğmeyecek! Başımız dik, sesimiz gür, yüreğimiz bir. Mücadelemiz sendikamız, güvencesiz çalışma son bulsun; artık patronun iki dudağı arasında çıkan sözler hayatımızı belirlemesin diyedir.

Şu an patronlar yasaları zırrı gibi kuşanmışlar. Yasalar, kanunlar... 320 günde gördük bizi koruyan bir şeyin olmadığını. Sadece ücret kavgası değil verdiğimiz; insanca çalışma koşulları, onurlu bir yaşam kavgası! Petrol-İş Genel Merkeziyle ve tüm şubeleriyle grevimize destek veriyor; sesimiz, gücümüz oluyor.

Sendika bizim en büyük gücümüz; hem patrona hem de gasp edilen anayasal haklarımıza karşı. Ama bütün sendikalar bu greve ve devam eden diğer grevlere destek vermeli. Kadın işçilerin iş yerlerinde yaşadığı şiddete karşı ortak bir mücadele yürütmeli. Gasp edilen haklarımıza karşı örgütlü mücadeleyi büyütmeli ve kazanımlarımızla tüm emekçi kardeşlerimize umut olmalıyız.

Digel Tekstil işçisi kadınlardan
tüm işçi kadınlara mektup:

'Yalnız değilsiniz'

Digel Tekstil işçisi kadınlar
İzmir

Bu satırları, bir yandan geçim derdiyle, bir yandan da yöneticilerin baskısı altında nefes almaya çalışan Digel Tekstil'in kadın işçileri olarak yazıyoruz.

İş yerinde yaşadığımız şiddet insanlık onuruna yakışmayan çalışma şartları anlamına geliyor. Bazen tuvalete gittiğimizde "Neden tuvalete birden çok defa gittin?" diye sorgulanıyoruz, bazen ekip liderlerinin baskısıyla karşılaşıyoruz. Hamileyken "iş aksatıyorsun" denilmesi, doğum iznine çıkınca yerimizin doldurulacağını duymak da bu şiddetin bir parçası.

Biz kadınlar yıllarca sustuk. İşimizi kaybetmekten, daha çok baskı görmekten, bize "Abartıyorsun" denilmesinden korktuk. Ama sustukça daha çok ezildik.

Sonra bir gün dedik ki "Artık yeter." TEKSİF'te örgütlendik. Direnişe geçtiğimizde anladık ki bu mücadele, onurlu bir yaşam mücadelesi. İnsanca çalışmanın, insanca yaşamının, kadın olarak saygı görmenin mücadelesi.

Bugün direniş alanında attığımız her adım, iş yerinde yaşadığımız her haksızlığa verilmiş bir cevaptır. Tuvalet baskısından ekip liderlerinin mobbingine kadar her şeyin karşısına kadın işçilerin dayanışmasını, cesaretini ve örgütlü gücünü koyduk. Ve gördük ki yan yana geldiğimizde hiçbir yöneticinin sesi o kadar da güçlü çıkmıyor.

Bu mektubu tüm kadın işçilere yazıyoruz. Ekip liderlerinin baskısına maruz kalıp susan, evde yorgunluktan çocuklarıyla vakit geçirmeye güç bulamayan, her gün "Dayanmak zorundayım" diyen bütün kadınlara... Yalnız değilsiniz.

Sendikalara da sesleniyoruz

Buradan sendikalara da sesleniyoruz: Kadına yönelik şiddet iş yerlerinde de yaşanıyor. Bu yüzden her sendikanın şiddete karşı somut adımlar atması gerekiyor. Her toplu sözleşmede "iş yerinde şiddete karşı koruma" maddesi olmalı. Kadın temsilciler aktif olmalı, şiddeti önleyecek birimleri kurulmalı. Sendikalar kadınların sesini duymalı, mücadeleyi kadınlarla birlikte yürütmeli. Ancak birleşirsek bu şiddet döngüsünü kırabiliriz.

'Yeni sendikamızla kazanacağımıza eminiz'

İşten çıkartılan bir Şık Makas işçisi
Tokat

Ben 41 yaşlarımda, üç çocuğu ile hayata tutunmaya çalışan bir işçi kadınıyım. Tek başıma hayatla mücadele ediyorum. Biz kadınlar bir şekilde ayaklarımızın üstünde durabiliyor ve hayata tutunabiliyoruz.

Altı yıldır Tokat Şık Makas'ta çalışıyorum. İş yerimizde çok zorluk gördük. Ben bunca zaman

sendika nedir bilmezdim. Ta ki üç aydır ödenmeyen maaşlarımız ve haklarımız için eyleme çıkana kadar. O zaman da sendikamızın bizden değil, patronlardan yana olduğunu gördüm.

Daha sonra BİRTEK-SEN ile tanıştık. Bunca zaman yaşadığımız şiddet ve mobbinge karşı hiçbir önlem almayan eski sendikamızın bir şey yapmayacağını anladım. Ancak artık yeni sendikamız BİRTEK-SEN ile kazanacağımıza eminiz. Kadınlar yalnız ve kimsesiz değil. Çaresiz değiliz, biz birbirimizin çaresiyiz.

Fotoğraflar: Evrensel

Fotoğraflar: Evrensel

‘Çocuğuna konuşmayı öğretmek bile parayla!’

Eşi tersanede çalışan bir kadın
İstanbul-Tuzla

Ben iki çocuk annesiyim. Eşim Tuzla tersanelerinde çalışıyor. Gemileri karşılayan ekipte, yani bir hafta evde, bir hafta işte kalmak zorunda. Evde olduğu hafta bile dinlenmeye fırsatı olmuyor. Vardiyadan döner dönmez başka bir işe gidiyor. Çünkü aldığı ücret, asgari ücretin sadece bir tık üstünde. Geçinmemize asla yetmiyor.

Benim çalışmam da mümkün değil. Çocukları bırakacak kimsem yok, ailem şehir dışında. Devletin bu konuda en küçük bir desteğini görmüyoruz.

Evimiz neredeyse 30 yıllık bir bina. Kirası 9 bin liraydı, şimdi 13 bine çıkaracaklar. Yine de başka yere gitmemiz mümkün değil. Bugün derneğe gelirken bir kiralık ev ilanı gördük, sorduk; 30 bin lira dediler. Asgari ücretin 22 bin olduğu bir ülkede kira 30 bin lira!

Ücretlere zam yapılıyor ama aynı anda her şey zam geliyor. Gerçekten yaşayabilmek için asgari ücretin en az 60 bin lira olması gerekiyor.

Markete gidiyoruz, çocuk çikolata istiyor. Bir tanesi 30 lira olmuş. İki çocuğum var, iki çikolata 60 lira. Onlara olmaz da diyemiyorum. Çocuk bu, doğasına en uygun olan şeyi yapıyor. “Onu alacağım yarın beslenmene bir şey koyarım” diyorum. Çünkü o çikolatayı alırsam ertesi gün beslenmesi eksik kalacak.

Küçük oğlumun konuşma bozukluğu var. Gittiğim yerler seans başına 6 bin lira istediler. Düşünebiliyor musunuz, asgari ücretle yaşayan bir anne için bu ne demek? Çocuğuna konuşmayı öğretmek bile parayla artık! Ücretsiz olması gereken her şey ücretli, ulaşılması gereken her şeye ulaşmak çok zor.

Esenyali’da birlikteliğimiz korkuyu dirence çeviriyor

İlknur Haylaz
İstanbul-Esenyali

Esenyali Kadın Dayanışma Derneği’nin kapısı bu yıl da hiç kapanmadı. Bir kadın geliyor; elinde dosya, sesinde titrek bir umut: “Boşanmak istiyorum ama korkuyorum. Ölmek istemiyorum. Çocuklarımdan ayrılmak istemiyorum” diyor. Bir diğeri geliyor: “Kocam kuma getirdi, susmamı istiyor.” Bu kez bir anne giriyor içeri: “Çocuğum uyuşturucu batağına düştü, ne olur yardım edin.” Kapıdan geçen her kadın, her genç başka bir hikaye taşıyor. Ama hepsinin hikayesinde ortak bir cümle var: “Yalnız değilim artık, çünkü Esenyali Kadın Dayanışma Derneği var.”

Esenyali Kadın Dayanışma Derneği olarak 2024 yılı boyunca binlerce kadın bize ulaştı. Şiddet, boşanma baskısı, yoksulluk, işsizlik... Geçen yıl hazırladığımız raporda, başvuruların 2023’e göre yüzde 17 arttığını paylaşmıştık. Şimdi, 2025’e girerken yeni raporumuzu hazırlıyoruz.

Ne yazık ki tablo değişmedi; şiddet, baskı, yoksulluk sürüyor. Ama değişen bir şey var: kadınların mücadelesi biçimi. Kadınlar artık yalnızca sorunlarını anlatmak için değil, çözümün parçası olmak için geliyorlar.

Başvurular arttı

Bu yıl başvurular ekonomik destek, şiddet ve boşanma süreçleriyle ilgili olarak yapıldı. Kadınlar, “kuma ile aynı evde kalacaksın” baskısıyla, “çocuklar için sabret” telkinleriyle karşı karşıya. Ama bir başka engel daha ortaya çıktı. Boşanma davalarında kadınları arayan ihtiyari arabuluculuk sistemi. Kadınlar bize anlatıyor. “Arabulucu bana bu davadan bir şey çıkmaz dedi, boşuna uğraşma. Bir de gider dosya masrafını sen ödersin dedi.” Bu söz, bir kadının hayatını karartıyor. Ama kadınlar, birbirinin hikayesinden güç buldukça korku, yerini dirence bırakıyor.

Okurken çalışan çocuklar

Bu yıl dikkat çeken bir başka nokta ise gençlerin başvurularındaki artış: 14–18 yaş arasındaki gençlerin iş arayışı her geçen

gün büyüyor. “Okuldan çıktım, iş bulmam gerek” diyen gençler, aslında sistemin çürümüşlüğüne bize gösteriyor. Eğitim paralı, işsizlik yaygın, umut tükenmiş. Bazı gençler, kolay para vaatleriyle uyuşturucu ticaretine, şiddet ve suç sarmalına itiliyor. Bu, bireysel bir seçim değil, sistemin dayattığı bir zorunluluk haline geliyor.

Dayanışma kadınları mücadeleye çekiyor

Derneğe başvuran her kadın, her genç yalnızca bir vaka değil, bir dönüşümün parçası haline geliyor. Örneğin, geçtiğimiz aylarda kapımızı çalan Melike, işçi bir kadın. 25 yıllık evliliğinde defalarca “Boşanacağım” deyip her seferinde bir bahaneyle susmak zorunda kalmış. “Çocuklar küçüktü, ev ortaktı, beni atar diye korktum” diyor. Bir süre sonra başka bir kadın olarak geldi derneğe Melike. Şimdi derneğin bir üyesi, dayanışmanın bir parçası. Korkudan dirence dönüşen bu yolculuk, Esenyali’deki pek çok kadının hikayesine benziyor.

Dilek de işçi bir kadın. Yıllardır eşinden şiddet görmüştü. Aldatıldığını öğrendiği gün, o öfkeyle kaza yapmıştı. Yaşananları anlatırken sesi titriyordu Dilek’in. Ama şu an gözlerinde kararlı bir ışıltı var. Dilek artık derneğin aktif bir üyesi. Kendi yarısından güç alarak, mücadele ediyor.

Kadınlar, artık sadece yardım istemek için değil, dayanışmanın aktif bir öznesi olmak için derneğe geliyor. İş bulmakta zorlanan kadınlar, birbirlerine güç veriyorlar. Okuldan kopma riski taşıyan çocuklara sahip çıkarak onların eğitimlerine devam edebilmesi için elinden geleni yapıyorlar. Bu dayanışma hem umudu büyütüyor hem de değişimi yaratıyor.

Rapor hazırlığımız sürüyor

2025 yılı şiddet raporumuzun hazırlıkları sürüyor. Rapor yalnızca verilerden ibaret olmayacak, kadınların evde, sokakta, fabrikalarda, iş yerinde, okulda nasıl direndiğini de yazacağız. Kadına yönelik şiddet, yoksulluk, işsizlik, arabuluculuk dayatması, hepsi bir sistemin parçası. Ama biz o sisteme karşı dayanışmanın, örgütlülüğün ve umudun bir parçasıyız.

Açlık sınırının altında bir hayatı kabul etmiyoruz

Necla Göçer
İstanbul-Esenyali

Hayatı zorlaştıran ekonomik koşullar ve her şeye kolay erişememek asgari ücretle geçinmeye çalışan birçok aileyi işin içinden çıkamadıkları bir duruma sürüklüyor.

Asgari ücret bildiğiniz gibi en düşük ücret olarak veriliyor. Bir ay boyunca zor şartlarda çalışan işçi bu parayı alıyor fakat masraflarına yetmiyor. Komşum Nuran, kredi kartı ile geçinmeye çalıştıklarını söylüyor. Nuran’ın bir çocuğu var, ilkokula gidiyor. Eşi 35 bin lira alıyor. Evi kira değil fakat geçinemiyor. Çocuğa bakacak, okula bırakıp alacak kimse olmadığı için yarı zamanlı bir iş arıyor.

Kirada oturan bir arkadaşım ise, “Borç içindeyim. Çocuğa beslenme koymakta zorlanırken ülkenin ekonomik gidişatından endişeliyim. Ruh sağlığım bozuldu. Çalışmak istiyorum fakat çocuklara bakacak biri yok. Bu hükümet neden yoksulları daha da zor şartlarda yaşamak zorunda bırakıyor” diyor.

Dört kişilik bir ailenin aylık gıda harcaması yani açlık sınırı 27 bin lira, yoksulluk sınırı aylık 90 bine dayanırken asgari ücret çok düşük kalıyor. Asgari ücrette yüzde 20’lerde, 30’larda yapılan zam yeterli olmuyor. Ekonomiyi düzeltebilecek bir planı yok bu hükümetin. Düşük ücretlere ve zamlara karşı tüm halk karşı durmalı. İyi bir gelecek için el ele verip mücadeleyi büyütmekten başka çaremiz yok.

Fotoğraflar: Freepik

'Aile yılı' belediye işçileri arasında güvencesizliği yayıyor

Bakırköy Belediyesinden bir işçi
İstanbul

Hükümetin 2025 yılını "aile yılı" ilan ederek gündeme aldığı yeni düzenleme taslağıyla birlikte doğum ve babalık izin süreleri uzayacağına dair haberler belediye işçisi kadınlar arasında konuşulan konulardan biri. Anne-liğe alışmaya çalışırken bebeğinin hızla büyüdüğü, her gün değiştiği öğrenme süreçlerini izlerken işe başlayacağı günün yaklaşması, henüz çocuğu 3 aylıken hiçbir annenin hazır olmadığı bir süreç. Bu süreci yaşamış belediye işçisi bir kadın olarak yeni anne olan çalışma arkadaşlarının çocuğuyla daha uzun kalmak için çabalarını görüyorum. Seçenekleri 6 ay ücretsiz izin; bu da bu süreçte maaş alamamak, sigortanın yatmaması ve yıllık izin hakkının ertelenmesi demek. Sonrasında biraz daha zamana ihtiyaç duyarsak kısmi süreli çalışma devreye giriyor. Bu yine haklarımızın tırpanlanması anlamına geliyor. İşsizliğin artmış olduğu bu dönemde, sosyal hakların gerilemesiyle (kreş ücretlerinin yüksek olması, ücretsiz kreş olmaması, ücretli ebeveyn izinlerinin yetersiz olması gibi) kadınlar tercih yapmak zorunda bırakılıyor. İşten çıkmak ya da iktidarın seçenek olarak sunduğu esnek çalışma seçeneğini kullanmak. Esnek çalışmanın kısa vadede cazip görünse de aslında uzun vadede hak kayıplarına neden olduğunu görmemiz gerekiyor. İktidarın aile yılının güvencesizliği yaymayı amaçladığı ortada.

Burada yapmamız gereken iki temel mesele var. Birincisi kreş hakkı, ebeveynler için ücretli izin hakkı taleplerimizde ısrarcı olmak, ikincisi ise bu taleplerin sendikali olduğumuz iş yerlerinde toplu sözleşmelere dahil edilmesi için mücadele etmek.

Esenyurt'ta dolaştığımız evler 'aile yılı'nın gerçek yüzünü ortaya seriyor...

Berivan Balkay
İstanbul- Esenyurt

Son yıllarda hükümetin politikalarıyla özellikle işçi emekçi kadınlar üzerinde yoğunlaşan şiddetin bir parçası olan ekonomik şiddetin hanelere yansımalarını gün geçtikçe daha derinden görüyoruz. Esenyurt da bu ekonomik dar boğazın en yaygın, en derin yaşandığı ilçelerden birisi.

Yaptığımız anket çalışmasıyla yoksulluğa ve şiddetin ekonomik yüzüne dair çok çarpıcı örneklerle karşılaşıyoruz. Bazen kapı önünde üç beş dakikaya sığdırmaya çalışıyor kadınlar yaşadıkları buhranı, bazen de "Gelin bi' çay içelim" deyip uzun uzun iç dökerek yaşadıkları yoksulluğun ne denli gerçek olduğunu gösterme isteğiyle yanıtlıyorlar sorularımızı. Yanıtlarda birkaç duygu öne çıkıyor; öfke, umutsuzluk ve utanç. Her yeni yılda ekonomik çıkmazın büyüdüğünü anlatan kadınlar tüm bu zorluklarla baş etmenin de yöntemlerini arıyor ama iş bu sorunu kökten çözmeye geldiğinde umutsuzluğa kapılıp, derin derin düşünmeye başlıyorlar.

Yoksulluk ve mahcubiyet arasında...
Gittiğimiz apartmanlardan birinde karşı-

Fotoğraflar: Evrensel

lıklı iki daireden kadınlarla aynı anda sohbet ediyoruz. Sorularımızdan biri evin gelirlerine ilişkin. Gelirlerini söylerken biraz çekiniyor kadınlar. Birbirinden az mı söyleyecek çok mu söyleyecek, ne deseler mahcup hissettikleri bir anda kalıyor hep beraber. Birkaç saniye sessizlikten sonra birisi 70 bin diyor, diğeri ise 40 bin diyor. Ama 40 bin diyen, eşinin altı aydır işsiz olduğunu, günlük işlere gidip geldiğini söyleyerek devam ediyor. Pazar alışverişinde ise sadece domates, salatalık ve çocukların beslenmesine koymak için meyve aldığını, bunların da ortalama 2 bin lira tuttuğunu söylüyor. O bunları anlatırken 70 bin diyen kadının yüzündeki o huzursuzluğu, mahcubiyeti görmemek mümkün değil. Çünkü kendisi de eşi de mesaiye kalarak, hatta çocuklarını evde tek başlarına bırakarak 70 bin lirayı zor

kazanıyorlar. Esenyurt'ta ortalama kiranın 20-30 bin olduğunu düşünürsek 70 bin liranın hiçbir kıymeti de kalmıyor.

Yoksulluğun 'kaderdir' yalanına inanan yok

Kadınlar, hükümetin ekonomi ve kadınlara ilişkin politikaların sonucu olarak tüm bu yoksunlukların sorumluluğunu kendi sırtında hissediyorlar. Daha doğrusu bu yoksulluğun sebebinin kendileri olmadığını artık biliyor olsa da sonuçlarına kendilerinin katlanmak zorunda olduğunu düşünüyorlar. Kadınların anlattıkları ve esasında yaşadıkları bir yanıyla birbirinin benzeri olsa da bir yanıyla elbette farklı ancak gittiğimiz her kapıda duyduğumuz şey aynı; ne aile yılı safsatasına inanacak ne de ne de bu yoksulluk kaderimiz olacak.

Yarı zamanlı çalışma güzellmelerinin gerçek yüzü

Fotoğraflar: MA

Sevgi Yalçın
Bağcılar

Yarım gün çalışma, diğer adıyla "part time" işler daha çok kadınlar tarafından tercih ediliyor. Ev işleri, çocuk bakımı gibi işlere zaman kalır düşüncesiyle kadınlar yarım gün gibi görünen bu işlere yöneliyor. Ama işin içine girince hiç de öyle olmuyor. Kendi hikayemden örnek vereyim.

Servis hostesliği basit, part time işlerden kabul ediliyor. Aslında görüldüğünden daha yorucu ve neredeyse tam gün mesai yapılan bir iş. Sabahın karanlığında kalkıp servisin sizi alacağı noktaya (toplu taşıma kullanarak) gidiyorsunuz, çocukları evlerinden alıp okula bıraktıktan sonra eve dönüyorsunuz; öğleden sonra tekrar okula gidip çocukları alıp evlerine bırakıp eve dönüyorsunuz. Sürekli

git-gel yaparak bütün günü bitirmiş oluyorsunuz ama yarım gün sayılıyor. Yarım gün diye düşük ücret alıyoruz, hem sigortasız çalışıyoruz. Yani çalışırken başınıza bir şey gelse, bir kaza olsa yapabileceğiniz hiçbir şey kalmıyor. Ayrıca sağlık sigortasından da faydalanamıyorsunuz.

Sigorta yok, ücretler keyfi

Sigorta meselesinde olduğu gibi hostesler hemen her konuda eşitsizlikle karşı karşıya kalıyor. Ücretler de yönetmeliğe uygun değil ve aynı zamanda eşit işe eşit ücret de uygulanmıyor. Hostesler mesafenin uzak veya yakınlığına göre değişimle birlikte ortalama 15 bin lira alıyor. Benim çevremde 12 bin 500 lira artı yol alan da var. Okul tembih ediyor kimse kimseye ne aldığını söylemesin diye. Aynı zamanda tüm bu haksızlığa ses çıkardığınızda güvencesiz olduğunuz için "aha da kapı orada" yanıtını

alabiliyorsunuz.

Okul servisleri minibüs gibi çalıştırılıyor

İşçi ve emekçi semtlerinde her konuda olduğu gibi okul servislerindeki kurallar da esnetiliyor. Olması gereken sayıdan fazla çocuk alındığı servisler oluyor. Yani koltuk sayısına göre değil koltukları üçleyerek beşleyerek, hatta mesafe yakın diye ayakta bile çocuk alıyorlar. Çünkü şoförler çocuk başına ücret alıyor ve denetim olmayınca okul servislerini tıpkı bir minibüs gibi çalıştırıyorlar. Bu durumda hostesin oturması gereken koltuk da dolu oluyor, hostes tabureye oturtuluyor. Sonuç olarak hiçbir can güvenliğimiz de yok.

Anlattıklarım, "aile yılı" diye bize pazarlamaya çalışılan yarı zamanlı çalışmanın gerçekleri. Söyledikleri değil gerçekte olan haksızlık, sömürü ve güvencesizlik.

Cevriye Aydın

Juette, doğanın ve hayatın seslerine, renklerine, ince ayrıntılarına duyarlı, yaşama sevinci yüksek, hayal gücü geniş, eşitlik ve adalet duygusu güçlü 13 yaşında bir kız çocuğu. Ailesinin ve ailesiyle yakın ilişkiler içinde olan din adamlarının, gündelik hayatın akışında dikkatini çeken tutarsızlıklarını sorgulayan bir çocuk.

Babası kilisenin vergi tahsildarı. Din adamlarından biriyle kızını evlendirme sözü verdiği için, hem babası, hem annesi Juette'in sıkı olan bedeninin "kadın bedenine" dönüşümünü görmek için te-yakkuzdalar. Annesinin günlük kaygılarından en önemlisi bu. Dini kurallara bağlılığı ile kiliseyle yakın ilişkilerinin varlığı hayatı için önemini bilen bir kadın olan annesi, kızının geleceğini de aynı kuldarda gördüğü için onun davranışlarını da kendi ölçülerine sığdırmaya çalışıyor.

Juette her sabah dikiş dikmek zorunda. Oysa, avludaki ağacın altında, turuncu ışığın altında oturmak isterdi. Annesi kendisine gülümsesin, o da mutlu olsun, o ışık sadece kendisine ait turuncu bir kalp gibi içini doldursun isterdi. Oysa annesi ona gülümsemiyordu.

Annesi her sabah Juette'i kontrolden geçiriyor; çınlıplak soyarak tekneye oturtuyor. Bu günlük kontrol başlamadan Juette, haykırmak istiyor: "Bak! Ne bir tüy, ne de kıvrım! Artık gidebilirim!" demek istiyor, boşuna... Teknede titreyerek üzerine boca

KÜNYE

Juette'nin Tutkusu

Yazar: Clara Dupont-Monod
Çevirmen: Bahadırhan Bozkurt
Yayinevi: İletişim Yayınları

edilecek bir kova suyu beklerken geriye kalan tek savunma hattı olan sırtındaki saçlarının kendisini hâlâ koruduğunu hissederken, annesi elinin bir hareketiyle saçlarını toplayıp tepeden bağlıyor:

"Omuzlarım utançla ürperiyor. Yenilen sadece ben değilim. Kendi düşüşümle birlikte eşyaları, horozun ötüşünü, göğün kızılığını da beraberimde sürüklüyorum. Teslim olup boyun eğen bütün bir sabah."

Juette hikayeleri çok seviyor fakat bunlara annesinin bakışıyla "pis düşüncelerim" diyor. Bir gün "benim hikayelerim var" diyebileceğini hayal ediyor. Öğrendiği hikayelerin kaynaklarını kimse bilmiyor, oysa ağızdan ağza dolaşıyor hikayeler; meyhanelerin önünden geçerken, pazarlarda dolaşırken, kiliselere girerken, hatta kendi avlularında hizmetçiler çamaşırları asarak sohbet ederken Juette onları duyuyor. Aşk hikayeleri bunlar; içlerinde pek çok erkek ismi geçiyor ve Juette bu isimleri tekrar ediyor. Elleri dikiş dikmeye uğraşırken, onları düşünüyor. Kendisini dikiş iğnesine kaptırmış olan annesine orada burada işittiği bu hikayelerin nereden geldiklerini sorduğunda; annesi omuz silkererek, "Akılda tutulacak tek bir hikaye vardır, o da Tanrının kidir!" diye cevap veriyor. Oysa bir de Juette'in hikayeleri var ki, "din, dikiş ya da bulunacak kocalar", o hikayelerin kıyısından bile geçemez.

Bir de Hugues var, Juette'in hayatında. Resmi kilisenin üyesi olmayan, Aziz Augustinus öğretisinde bir ibadet yaşamı süren, halkın içinde yaşayan, etkin, dürüst, dindar kişilerden biri. Juette onunla sık sık görüşüyor. Hugues okumayı biliyor ve metinleri resimliyor, Juette'e hikayeler anlatıyor. Juette, Hugues'in çalışma odasındaki iş aletleri için "Onlara bakınca çiçeklerin tüyden ve tahtadan olduğu

başka bir ülkenin demetlerini görüyorum" diyor.

Hugues ve Juette resmi kilisenin papazının cemaatindekilerle yatmasına, psikoposun prens gibi yaşamasına birlikte hayret ediyorlar. Hugues'e göre Juette de otoriteye güvenmiyor, ikisinin resmi kilise ve otoriteye yönelik eleştirileri benzeşiyor.

Juette sonunda, 13 yaşında evlendiriliyor, hamile kalıyor. Bebek ölü doğuyor. Bunun ardından, bugün çocuk istismarını meşrulaştıran, yasallaştırma zeminini kollayan karanlık zihniyetine, orta çağdan gönderilmiş bir tokat gibi çarpan 13 yaşında bir çocuğun, sessizce haykıran Juette'in sözlerini duyuyoruz: "Çiftleşmenin, bu kadar iğrenç bir eylemin hayat verdiğine nasıl inanılabilir? Bu imkansız. Gözyaşlarından ve pislikten hiçbir şey doğmaz. Ben, böyle yaratılan bir varlığın ölmeyi tercih etmesini anlıyorum."

Juette'in sonraki hayatını da Juette'in ve Hugues'in ardışık anlatıları ile izliyoruz. Kendisi için bir çıkış yolu arayan ve artık yetişkin olan Juette'in, hayallerinin, saf inancının ve insanlığa bir nebze yararlı işler yapma isteğinin peşinde yola koyulduğunda da onu bir mutlu sonun beklemediğini görüyoruz. Bugün de dini kendisine kalkan eden sermaye düzeninde çocuğun cinselliğinin sömürsünün hayatımızın bir gerçeği olmaya devam ettiğini görüyor, yaşıyoruz. Buna karşı mücadele de devam ediyor, tıpkı Juette'in kendi koşulları içinde yapmaya çalıştığı gibi.

Yazının tam hali ekmekvegul.net'te.

Buradayım, İyiyim

Rahatsızlıktan dayanışmaya uzanan bir hikaye

'Buradayım, İyiyim anneliğin kutsallaştırılmış imgesini sorgulayan, kadınların görünmeyen yüklerine ve aralarındaki dayanışmaya ışık tutan bir film.'

Merve Tur

Emine Emel Balcı, Nefesim Kesilene Kadar filminin ardından, uzun bir aradan sonra Buradayım, İyiyim ile sinemaya dönüyor. Film, doğum sonrası depresyon yaşayan Filiz'in hikayesiyle başlıyor ve daha ilk sahnesinden itibaren seyirciyi güçlü bir rahatsızlık hissi aktarıyor. Filiz'in ayakbaşınsının vurduğu ayağına yapıştırdığı yara bandı, sutyenini çıkar-

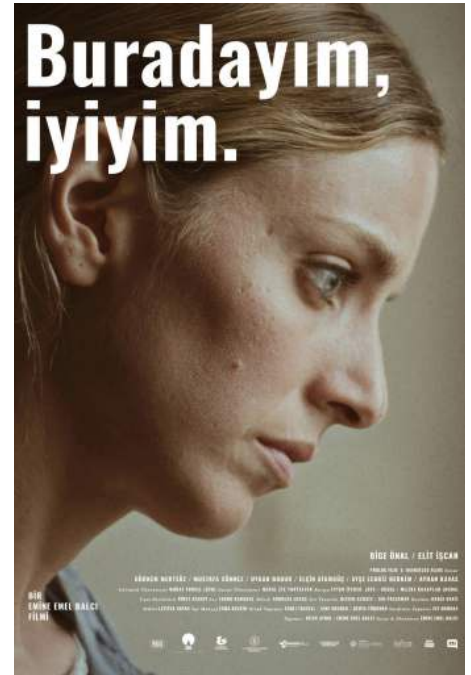
dığı sahne ya da bebeğini emzirmeye çalışırken yaşadığı zorlanma... Tüm bu detaylar, kadın bedeninin üzerindeki baskıyı hissettiren, kasıtlı bir rahatsızlık yaratıyor. Filiz'in eşiyle yaşadığı sevişme sahnesi de bu hissi derinleştiriyor. Kısacası, karşımızda "kutsal anne" değil; sıkışmış, yalnız, kendi bedenine ve kimliğine yabancılaşmış bir kadın var.

Filmi iki bölüme ayırmak mümkün. İlk yarı, Filiz'in anneliği sorguladığı, psikolojik yoğunluğu izleyiciye hissettiren bölümlerden oluşuyor. Bu kısım oldukça etkileyici, seyirciyi karakterin iç dünyasına dahil etmeyi başarıyor. Ancak ikinci yarıda hikaye yön değiştiriyor. Şule'nin hikayeye dahil olmasıyla ton da biçim de değişiyor, bu da filmde bir kopukluk hissi yaratıyor. Sanki bir değil, iki farklı film izliyormuşuz gibi. İlk yarının çizgisi korunup derinleştirilebilseydi, film çok daha çarpıcı bir etki bırakabilirdi.

Yine de filmin vardıği nokta anlamlı:

Rahatsızlıkla başlayan hikaye, iki kadının birbirine tutunmasıyla dayanışmaya evriliyor. Filiz anneliği öğrenirken, Şule ile kurduğu bağ sayesinde dayanışmanın da ne olduğunu keşfediyor. Karanlık bir atmosferle başlayan film, sonunda izleyicide iyi hisler bırakarak bitiyor.

Oyunculuklar da filmin en güçlü unsurlarından biri. Bige Önal ve Elit İşcan, canlandırdıkları karakterleri içtenlik ve derinlikle aktarıyor; özellikle Önal'ın Filiz'deki sıkışmışlık ve yorgunluk halini seyirciyi geçirmesi dikkat çekici. Buradayım, İyiyim anneliğin kutsallaştırılmış imgesini sorgulayan, kadınların görünmeyen yüklerine ve aralarındaki dayanışmaya ışık tutan bir film. Her ne kadar yapısal olarak yer yer aksasa da yarattığı duygusal etki ve kadınların hikayelerini ele alış biçimiyle izleyicinin aklında yer ediyor.

11. Yargı Paketi: Sana, bana düşman

Av. Sevil Aracı

10. Yargı Paketi taslağından çıkarılmasına rağmen, LGBTİ ve kadınların haklarına saldırılar içeren düzenlemeler, tam da beklediğimiz gibi bu kez 11. Yargı Paketi taslağında önümüze sürüldü. Taslakta “hayasızca davranışlar” suçunun LGBTİ ve kadınları hedef alacak biçimde genişletilmesi, cinsiyet uyum süreçlerinin kriminalize edilmesi, eşcinsel ilişkilerin yasaklanması, suça sürüklenmiş çocuklara yönelik cezalarda artırım gibi her biri birbirinden tehlikeli maddeler var. Yasa daha Meclisten geçmeden uygulamaya geçirilen bu çarpık ve muğlak düzenlemeler ile toplum şekillendirilmeye, kutuplara ayrılmaya çalışılıyor.

Yasanın en çok tartışma yaratan düzenlemesi, “hayasızca hareketler” suçunda yapılacak değişiklikler. Türk Dil Kurumu’na göre “hayasız”, utanma, arlanma duygusu olmayan demek. Ceza Kanunu’nun mevcut halinde bile “hayasızca hareket” muğlak bir kavramken, yeni düzenleme ile daha da muğlaklaştırılıp iktidarın “makbul” çerçevesine sığmayan herkesi kapsayabilecek. Kadınsan, yoksulsan, LGBTİ’ysen, ezilenler cephesindeysen, her türlü hareketinin “hayasız” kabul edilmesi mümkün.

Asıl hayasızlar kimler?

Yasa tasarısını tartışırken insanın aklına bazı sorular geliyor: Hayasızlık nedir ve hayasız kimdir? Geçim sıkıntısıyla boğuşan, açlıkla sınanan milyonlarca insan varken, bir avuç azınlığın ülkenin zenginliklerine el koymasını nereye koyalım mesela? Ülkede her gün kadınlar öldürülüp failleri “haksız tahrik” ya da “iyi hal” indirimleriyle kısa sürede kuş gibi özgür olup yeniden cinayet işlerken, kadın cinayetlerini önlemek yerine kadınları evlere

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

hapsetmenin yollarını arayanlara ne diyelim? Yoksulluk içinde okula giden çocuklara; bir öğün ücretsiz yemeği bile çok görenleri ne yapalım? Ülkenin dereleri, ormanları yağmalanırken, ekosistemimizi mahveden, geleceğimizi karartan uluslararası şirketlere adrese teslim yasalar çıkartmak için ellerini hayasızca kaldıranlara ne olacak? Bizce asıl hayasızlar ülkenin gerçek sorunlarını çözmek için çaba harcamak yerine yaşamlarımızı kısıtlamaya kafa yoranlardır.

Bu yasa hepimizi hedef alıyor!

Gelelim bu yasa taslağına karşı mücadelede kimlerle birleşebileceğimize. Bu yasa ile hedef alınan bugün LGBTİ’ler gibi görünse de yasanın özellikle kadınları doğrudan etkileyeceğini görmek lazım. Yasa sonrasında sokakta el ele tutuşmak, öpüşmek, gülmek, kahkaha atmak, istediğin gibi giyinmek, makyaj yapmak, gece dışarı çıkmak, kadınsan saçını kısa kestirmek, erkeksen saç uzatmak, küpe takmak, bir kadının kaç çocuk doğuracağına

ya da doğurmayacağına karar vermesi “hayasızca hareket” olarak karşımıza çıkarılabilir.

Bugün “hayasızlık” gerekçeyle LGBTİ hedef alınıyor gibi gösterilmek istenirken yarın bu torba kavramın içine parkta dans eden bir genç, el ele yürüyen bir çift ya da gece vardiyasına giden bir işçi kadın da dahil edilebilir. Çünkü “hayasızlık” muğlak bir kavram ve hukuk değil, ahlak(!) üzerinden şekillendiriliyor.

İşçiler ve emekçiler için bu yasa; sendikal eylemlere, grev alanlarına “toplumun ahlak anlayışı” bahanesiyle müdahale edilmesi ve iktidarın hoşuna gitmeyecek tüm tercihlerin ceza tehdidi ile karşı karşıya kalması demek.

Bu saldırı aslında tüm toplumsal muhalefeti bastırma projesinin bir parçası. Hepimizin ortak yaşam hakkı, ifade özgürlüğü ve bedenimiz üzerindeki tasarruf hakkı tehdit altında. İşçi ve emekçi kadınlar açısından bu tehlike çok daha büyük. Çünkü bu yasanın arkasında, kadınları “ahlak” sopasıyla kontrol altına alma arzusu yatıyor.

Hani Nazım Usta diyor ya,

“Sana düşman, bana düşman, Düşünen insana düşman, vatan ki bu insanların evidir, Sevgilim, onlar vatana düşman...” İşte bu yasa tasarısı tam da öyle, kadına, çocuğa, LGBTİ’ye düşman, tüm halka düşman...

Taslaktaki düzenlemeler aynı zamanda yeni sosyal medya sansürlerini de içeriyor ve derneklerden siyasi partilere tüm örgütsel yapılara da ciddi tehditler oluşturuyor.

Ayrıca TCK’nın 223. maddesine eklenilmek istenen “ulaşım araçlarının hareketinin engellenmesi” ibaresi, asıl derdin muhalefeti tamamen susturmak ve özellikle de “toplantı ve gösteri yürüyüşü” hakkını ortadan kaldırmak olduğunu açığa çıkarıyor.

Kadınlar olarak “Bu yasa beni ilgilendirmez” diyemeyiz. Çünkü bu yasa tasarısında tüm yurttaşları etkileyecek saldırılar var. İşte bu nedenle kadın dayanışması hayati ve yine yasa tasarısına karşı Türkiye’nin hemen her yerinde düzenlenen kadın eylemlilikleri önemli. Tüm halk aynı baskıların hedefinde ve ancak birlikte mücadele edersek bu saldırıları püskürtebiliriz.

Yasa taslağı ne diyor, kimleri etkiler?

Taslağın Öne Çıkan Hükümleri:

■ Türk Ceza Kanunu m. 225’de “hayasızca hareketler” başlığı altında yer alan suç tanımına iki yeni fıkra eklenmesi öngörülüyor. Buna göre: “doğuştan gelen biyolojik cinsiyete ve genel ahlâka aykırı tutum ve davranışta bulunan ya da bulunmayı alenen teşvik eden, öven veya özendiren kişi” bir yıldan üç yıla, “aynı cinsiyetteki kişilerin nişan ya da evlenme töreni yapması” ise bir yıl altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir.

■ Taslak ayrıca, Türk Medeni Kanunu’nda yapılması planlanan değişiklikle cinsiyet uyum ameliyatı olabilmek için 18’den 25’e çıkarılması ve “kanuna aykırı cinsiyet değişikliği” fiilinin şüpheli veya yargı konusu hâle gelmesi durumunda üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörüyor.

■ Türk Ceza Kanunu’nun 31. maddesinde yapılan değişiklikle, 15-18 yaş aralığındaki suça sürüklenen çocukların kasten öldürme suçunu (TCK 81 ve 82) işlemesi durumunda, mahkemeler artık ceza indirimi uygulamama kararı verebilecek. Bunun yanı sıra çocuk hükümlülerin ceza infazına çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında başlaması öngörülüyor.

Taslaktaki maddelere ilişkin haberi okumak için QR okutun:

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Genç kadınlara biçilmek istenen rolü kabul etmiyoruz

Berivan Özkara
Eskişehir

Anadolu Üniversitesi bağımlılıkla mücadele adı altında Yeşilay Fest adında bir etkinlik düzenledi. Etkinlikte, Narkotik Suçlarla Mücadele Şubesi, İnfaz Koruma Memurluğu, sendikal bürokrasiyle el ele vererek yüzü aşkın işçiyi işten atan Eti Gıda, Yeşilay vb. çeşitli stantları yer aldı. Dikkatimi çeken iki stant vardı. Biri Eskişehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün standı oldu. Girişte boydan boya "2025 Aile Yılı" yazılı bir pankart yer alıyordu. "Aile Danışmanlığı" adlı broşürde güya "aile bütünlüğünü korumak amacıyla yaşanması muhtemel sorunların çözümüne destek" olunacağı yazıyor. Nedir "yaşanması muhtemel sorunlar" diye düşündüm. Bir kadının eşinden gördüğü fiziksel ve psikolojik şiddet mi? Yemeği beğenilmediyse, çocuklar ağlıyorsa, üç kuruş parayla evi geçindiremiyorsa, tacize maruz kalıyorsa, evlilik içinde cinsel ilişkiye girmek istemiyorsa kadın suçlanıyor ve şiddetle sonuçlanıyor. Bu sorunların çözümüne destek olmak demek, kadınlara çeşitli nasihatler vererek erkeğin suyuna gitmesini öğütlemek mi?

Genç kadınlara erken evlilik tavsiye ediliyor

"Evlilik Öncesi ve Aile Eğitim Programları" hizmetlerinde, evlilik çağına gelmiş ve aile kurmak için bir araya gelen çiftlerin evliliğe iyi bir başlangıç yapabilmelerine olanak sağladıkları iddia ediliyor. Türk Medeni Kanunu, "Erkek veya kadın 17

yaşını doldurmadıkça evlenemez" diyor. "18 yaşını doldurmuş bireyler" şeklinde de ifade edilebilirdi. Öyleyse neden Anayasa'nın ifade ettiği biçimiyle kullanmayı tercih etmediler?

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde, "18 yaşını tamamlamadan yapılan her evlilik çocuk yaşta evliliğidir" ifadesi yer alıyor. Çocuk yaşta evliliğin ülkemizdeki 2024 yılı verilerine bakalım: TÜİK'in yayımladığı istatistiklere göre 2024 yılında 16-17 yaş aralığındaki 9 bin 971 çocuk evlendi. Bu çocuklardan 9 bin 354'ü kız çocukları idi. Bu yaş grubunda evlendirilen kız çocuklarının bin 748'i 25-29 yaş grubuyla, 495'i 30-34 yaş grubuyla, 65'i 35-39 yaş grubuyla, 10'u 40-44 yaş grubuyla, 6'sı 45-49 yaş grubuyla, biri ise 50-54 yaş arası bir erkekle evlendirildi.

Rakamları okuyup geçmeyelim. 16 yaşında bir kız çocuğunun 50 yaşındaki bir erkekle nasıl evlendirilebildiğini düşünelim uzun uzun...

Bir Anadolu ninnisi şöyle der: "Dalları budamışlar/ Güllü çok olsun diye/ Odalar hep döşenmiş/ Yavrum gelin olsun diye/ Dandini dandini dağlara/ Kızım çıkmış yaylalara/ Yayla suyu serin olur/ Kızım içer gelin olur" Ninninin devamında oğlan bebek için babasının kitap alıp onu okula hazırlaması, okuyup memur, hoca, paşa olması dileklerinde bulunulur.

Diyanet'e göre kadının rolü sadece eş olmak

Bu stanttan Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı müftülüğün açtığı standı geçtim. Aile ve Dini Rehberlik Bürosu'nun ilkelerini an-

latan bir broşür, gençliğe yönelik çalışmaların anlatıldığı bir bildiri ve Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları tarafından basılmış kitaplar yer alıyordu. Özellikle iki kitap dikkatimi çekti. Biri "Evliliğe İlk Adım" kitabı: "Evlilik bir geçinme sanatıdır", "sevgi ile merhamet arasında sürekli bir akış vardır", "eş olmak hayatın zorluklarına birlikte göğüs germektir. Kâmil insan olma yolcuğunda ona eşlik etmektir."

Ancak Türkiye'de aile olmak demek milyonlarca işçi ve emekçi için Sisifos'un laneti gibi. Bir tas çorba ile çocuğun karnını doyurmaya çalışan anneler, evi geçindirebilmek için iki işte birden çalışan babalar, bodrum katların rutubetli evlerinde büyüyen çocuklar... Her sabah hayata sıfırdan başlayan milyonlarca işçi. Bu lanet bir gün çocuklarına bırakılacak olsa dahi Ölüler Ülkesi tanrıları yenilmez değil.

Üniversitede Anayasal hakka dair yanlış bilgilendirici kitap

Dikkatimi çeken bir diğer kitap "Aile ve Hukuk Ekseninde Aile Hayatımız" adlı kitap. Kitapta, "Aile Kavramı ve Önemi", "Evllenme Akdinin Geçerlilik Şartları", "Cinselliği İhmal Etmemek", "Eşine Karşı Alımlı Olup Süslenmek", "Doğum Kontrolü", "Kürtaj", "Taşıyıcı Annelik" gibi çeşitli başlıklar yer alıyor. Sadece kürtaj başlığına değineceğim yazıyı daha fazla uzatmamak için. Kürtaj Türkiye'de 10. Haftaya kadar isteğe bağlı olarak yasal bir hak. Bu yasal hakka dair kadınları bilgilendirmek yerine bu hakkın kullanımının önüne geçmek üzere ifadeler yer veriliyor. Burada şöyle deniyor: "İslam hukukçularının tamamı kürtajı

'cinayet' olarak değerlendirmiş ve faillerine ceza terettüp ettirmiştir." Bugün kadınların güvenli erişilebilir kürtaja erişimi sağlamak için yasal hakkını güvence altına almak bir yana fiili bir yasak ile karşı karşıyayız. Evli olsun veya olmasın kadınlar tecavüze uğradığında doğumları bekleniyor.

Kitapta da bu konu tam da bu beklentiyi destekleyecek şekilde işleniyor. Bu kitabı bir kenara bırakıp gerçeklere bakalım. Kadınların, patronları, usta başları tarafından tacize uğradıkları gerçek. Yolda yürürken, otobüs beklerken, hatta evindeyken dahi kaçırıldıkları gerçek. Neredeyse her kadının evlilik içi tecavüze uğradığı, ilişkiye girmek istemediği için katledildiği gerçek! Regl olduğunda ped almakta dahi zorlanan (son dört yılda yaygın kullanılan bir markanın ped fiyatı yüzde 842 zamlandı) binlerce kadının, doğum kontrol uygulamalarına ulaşamadığı ve merdiven altlarında kürtaj olmak zorunda kaldığı ve ölüme terk edildiği gerçek.

Çevremizi saran şiddet kampüslerimizi de sardı

Çevremizi sarmalayan baskı, yasak ve şiddet politikası, etkinliklerle kampüslerimizde de yerini alıyor. Stantlardaki şirin ifadelerin, çiçekli broşürlerin, süslü sözlerin arkasında yatan gerçeği biliyoruz. Geçtiğimiz hafta Erciyes Üniversitesi'nde bir kadın öğrenci daha katledildi. Türkiye'nin dört bir yanında kadınlar korkuya teslim olmaya cacaklarını, kız kardeşlerinin hesabını sormak için alanlara çıktıklarında gösterdiler. Taleplerimiz etrafında daha çok yan yana gelmek ve eşit, özgür, sömürsüz bir yaşam mücadelesini yükseltmek dileği ile.

Savaşın yükünü taşıyanlar barışın kurucusu olacak

Pelin

Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi

Üniversiteli genç kadınlar içerisinde savaşın uzakta gerçekleştiği görüşü, barışın nasıl geleceği tartışmalarını da gölgeleyen bir unsura dönüşüyor. Oysaki savaş, halkları doğrudan ya da dolaylı olarak etkilerken savaşın getirdiği yıkımı en çok sırtlayan yine kadınlar oluyor. Savaşlar karşısında kadınlara vad edilen ölüm, şiddet, yıkım, sömürü veya ağır göç koşulları arasında bir yaşam oluyor.

Barışı getirecek şey ne olabilir?

Örneğin, İkinci Dünya Savaşı sırasında erkeklerin orduya alınmasıyla üretimin devam etmesinin koşulu olarak "We can do it" temasının propaganda edilmesi, kadınların daha ağır çalışma ve sömürü koşullarına itilmesine neden olan bir etkendi. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle "Evine dön, Rosie" çağrısıyla bu kez kadınların yeniden evin içine hapsedilmesi, kadınların koşullarının nasıl erkekler göre 'ayarlandığını' gösteriyor.

Bugüne baktığımızda savaşların emperyalist devletlerce sürdürüldüğünü ve bunun kadınlar açısından en yıkıcı örneklerinin yanı başımızda yaşandığını görüyoruz. Siyonist İsrail'in Filistin halkına karşı uyguladığı soykırım, Filistinli kadınların hayatı için tehdit oluştururken, şiddetin doğrudan öznesi haline gelmelerine neden oluyor.

Bu tabloya baktığımızda barışı talep etmenin gerekliliği aşikâr. Ancak burada temel soru şu: Barışı getirebilecek olan şey ne olabilir?

Tarihin belirli dönemlerinde devletlerin "barış" söylemleri ürettiği örneklerle de karşılaşırız. Bunlar kimi zaman kadınların yaşamı için olumlu gibi görünse de kimi zaman bu söylemlerin başka çıkarların örtüsü olarak kullanıldığı-

nı görüyoruz. Örneğin Amerika'nın Afganistan işgalini meşrulaştırmak için Taliban'ı, kadınlar için daha özgür koşullar var ettiğini ileri sürdüğünü söyleyerek kullandığı gibi, koşullar değiştiğinde de aynı grupların Amerika'nın eli kolu olarak yeniden iktidara gelmesini tercih ettiğini de gözlemliyoruz. Bugün açısından Filistin için üretilen barış söylemlerinde kadınların eşit ve özgür bir yaşam talebinin değil, Gazze'nin yeniden inşası üzerinden elde edilebilecek rantın ve kurulacak bağımlılık ilişkilerinin gözetildiği açıkça görülmekte.

Kadın mücadelesi barışın teminatı

Ancak kadınların mücadelesi de bu koşulların içinden filizlenmeye devam ediyor. Barış Anneleri'nin savaşın getirdiği şiddet, zulüm ve sömürüyü durdurmak için yıllardır verdikleri mücadele, bunun en somut örneğidir. Pakistanlı kadınların hem kendi ülkelerinde hem de Afganistan'da Amerika'nın desteğini arkasına alan Taliban yönetimine karşı başlattıkları yürüyüşlerden tutalım, İran'daki kadınların özellikle Mahsa Amini'nin öldürülmesi sonrası Molla rejimine karşı başlatmış oldukları mücadeleye kadar; kadınların savaşlarla, gerici politikalarla hakimiyetlerini genişletmeye çalışan emperyalistlere, işbirlikçi yönetimlere karşı verdikleri mücadele, tüm dünya kadınlarının direnişine ışık tutmuş, barış talebinin büyümesinde dönüm noktası olmuştur.

Bugün içinde yaşadığımız dünya ve yaşanan savaşlar, Türkiye'nin de dahil olduğu emperyalist ilişkiler ağının doğrudan bir sonucu olarak karşımızda duruyor. Dolayısıyla, barışı getirecek olan şey, emperyalist devletlerin kendi çıkarlarına göre kurguladığı sahte "barış" söylemleri değil; bu savaşların karşısında örülecek olan, tüm kadınların içinde bulunduğu enternasyonal ve anti-emperyalist bir kadın mücadelesidir.

'Cesaret bulaşıcıdır'

Neslihan Karyemez

İstanbul-Küçükçekmece

Küçükçekmece Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği'nde bir araya gelen kadınlarla, ülke gündemini ve siyasetin kadınların yaşamına etkilerini tartıştık. 11. Yargı Paketi'nden aile politikalarına, Kürt sorununa ilişkin süreçten muhalefetin tutumuna kadar pek çok başlık gündemimizdeydi.

Ekonomi değil, ahlak ve din konuşuluyor

Sohbete katılan kadınlardan Tülin, gündemi değerlendirirken en çok konuşulması gereken şeyin ekonomi olması gerektiğini söyledi. "Ama biz ahlak, aile, din tartışıyoruz" diyen Tülin, AKP'nin kaybettiği oyları din üzerinden yeniden toplamaya çalıştığını vurguladı.

Eylem ise Kürt sorununa ilişkin süreçte dair konuştu. İktidarın her sıkıştığında bir "açılım" yaptığını ifade eden Eylem, "Neden belediye başkanlarına kayyım atıyorsun? Devlet burada da samimi değilsiniz. Kürt siyasetçileri de samimi değilsiz buluyorum. Selahattin Demirtaş zamanında direniyordu, şimdi DEM Parti yönetmiyor süreci. Kendi içlerinde ikiye bölünmüşler" dedi.

Kararlarımızı kendimiz alacağız

Kadınlar, siyasetin hayatlarına doğrudan etkisini anlatırken özellikle ekonomik bağımsızlığı ve karar alma özgürlüğünü öne çıkarttı. Örneğin, iki çocuk annesi Cansu çalışmak istediğini ancak mümkün olmadığını söyleyerek, "İş tercihimde bile babamıza ya da eşimize sormadan karar veremiyoruz. Bu düzenin bize sunduğu gerçek bu" dedi.

Songül ise karar alma özgürlüğüne ilişkin derneğin ona kattıklarını anlattı:

"Eşim eskiden bana konuşma

hakkı vermezdi. Sokakta yürürken sağa sola baktığımızda 'Niye bakıyorsun?' derdi. Bir ortama girdiğimde bana konuşma hakkı vermiyordu eşim. Ama ben o hakkı aldım. 20 yılımı verdim, çok mücadele ettim; derneğin etkisi var hayatımda. Dernekte birçok kadınla tanıştım. Herkesten bir şey öğrendim."

Hiçbir yerde güvende değiliz

Güvenlik duygusu konuşulduğunda kadınların ortak yanıtı güvende hissetmedikleri oldu. Eylem, "Evinde bile güvende hissetmiyorum" derken, Tülin "Sokakta, binanın altında bile 'Başımıza ne düşecek?' diye düşünüyoruz. Öldürülen kadınların sayısı artıyor ama ceza yok" ifadelerini kullandı. Kader de ekledi: "Son bir yıldır hayatın her alanında kendimizi daha güvensiz hissediyoruz."

Birlik olursak değişir

Kadınlar, bu tablo karşısında ne yapılması gerektiğini tartışırken Tülin, "Hukuk da adalet de AKP'nin elinde. Eee, ne olacak? İnsanlar içinde bulundukları çıkmazdan dolayı birbirine düşman oluyor. Birlik olalım; binler olalım, milyonlar olalım diyoruz. Saraçhane'de olmaya çalıştık. Siyasetçiler biraz daha ısrar etselerdi eminim bir şeyler değişirdi. AKP karşısında bütün muhalif güçler yan yana gelse, birlikte hareket etse eminim halk da arkasından giderdi" dedi.

Tülin'in muhalefet eleştirisine katılmayan Eylem, "Siyasetin kirli yanları var elbette. DEM Parti belediyelerine ve vekillerine müdahale edildiği zaman sessiz kalınmasaydı bugün CHP bunları yaşamazdı. Yesinler içsinler, üniversite öğrencilerine dua etsinler. Bizlerin korku duvarlarını yıkıp harekete geçirenler onlardı. Cesaret bulaşıcıdır; bizi de cesaretlendirdiler. Bu sürecin büyük kazanımları var, cesaret en büyük kazanımlardan biri" dedi.

Görseller: Canva Pro Yapay Zeka aracı ile oluşturulmuştur

Talepleri için mücadele eden kadınlara not

Adile Doğan
İstanbul-Pendik

Yoksul semtteki bir okuldan bahsedeceğim. Yaklaşık 30 yıldır faaliyette olan bu okul ne hayatlar gördü ne dertler yaşadı. Okulun eski olduğunu ve nüfusun çoğaldığını düşünen Milli Eğitim Bakanlığı ise "Artık yeni bir okul açmalıyız" diye düşünmüş.

Esenyalı'da yeni okul için yıllar önce bir inşaat başladı. Yapımı yılları alsa da veliler bir umut açılacak diye beklediler. Geçen yıl inşaatı biten okul hâlâ açılmadı. Bu yıl "Dönem başında kesin açılacak" diye umutlanan kadınlar, çocuklarının kayıtlarını buraya yaptılar. Zaten başka çare yoktu. Çünkü komşu mahalle okullarına gitmek isteseler istenen paralar dudak uçuklattı. 100 binle başlayıp 80 binlere kadar kayıt adı altında paralar istendiğini söylüyorlardı. Burada yaşayan emekçiler tabii bu paraları ödeyemeyeceği için Ergenekon okuluna kaldılar. Hem ilk hem de orta öğretimi olan okulun öğrenci sayısı 2 bin 500'ün üstünde. Bu okul depremden de etkilenmiş. O dönem veliler ses çıkartıp eylem yapmasaydı, çocuklar zarar gören bu okulda derse sokulacaktı. Neyse ki eylemler sonuç vermiş ve okulun güçlendirmesi yapılmıştı.

Gelelim yeni okulun açılması meselesine. "Akıllı tahta yok, açamıyoruz" dediler, "Sıra yok" dediler, "Temizlik yapılacak" dediler. Ne kadar bahane varsa öne sürdüler. Artık kadınların gerçeği şu: Çocuklar 60 kişilik sınıflarda, üçer kişi oturuyor sıralarda. Temizlik sorunundan güvenliğe kadar olan sorunlara hiç girmiyorum bile.

'Oğlum sırada yazı yazamıyor'

Şimdi kadınlar isyanlarını şöyle dile getiriyor: "Sarayın bir tane odasının elektrik parası kadardır belki bu yeni okulun masra-

fi. Ama bu bile çocuklarımıza reva görülüyor." Sevda'nın iki çocuğu bu okulda: "Her gün çocukları bu okula bırakıp eve dönüş yolunda ağlıyorum. Kalabalık sınıflar, pislik içinde tuvaletler beni ağlatıyor. Oğlum, üç kişi ile birlikte oturduğu için defterine yazı yazamıyor. Öğretmen sürekli sınıfı azarlıyor yazı yazma işini yetiştiremedikleri için."

Bir başka kadın da aynı dertlerden yakınıyor. "İçi dışı bitmiş bir bina var. Yeni okulun sıralarını velilerinden izin almadan yedinci sınıf öğrencilerine taşıttılar. Temizliğini de okulda yarı zamanlı çalışan kadınlara yaptırıyor. Peki artık ne bekleniyor" diye soruyor.

'Okulum açılsın'

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği ve okul velilerinin başlattıkları "Okulum Açılsın" imza kampanyası başlamadan önce veliler "Cimer'e şikayet ettik ama tek bir sonuç yok" diyorlar.

Okul açılışını diye "mücadele şart" diyen kadınlardan biri şöyle anlatıyor: "Başta saray harcamaları olmak üzere müthiş lüks içinde yaşayan bir kesim var. Bize kaderimiz gibi dayatılan okulsuzluk, aslında emekçi ailelere ve çocuklarına verdikleri değeri gösteriyor. Zaten kötü bir eğitim sistemi var. Bu durum çocuklarımızı okumaktan soğutuyor. Mesela benim öğrencim sekizinci sınıf ve okulu bırakmak istiyor. Zaten kalabalıkta hiçbir şey öğrenemiyorum diyor. Bu, tam istedikleri şey" diyor.

Okulun açılmaması, tam olarak emekçilerin sorununu görmemek, taleplerine kulak tıkamak... Aslında nasıl yönetmek istediklerinin açık bir örneği. Ancak, bu okulu talepleri etrafında birleşip derneği ile birlikte bir hafta içinde binlerce imza toplayıp her yerden birlikte ses çıkarmaya çalışan kadınlar yapacak. Kendi talepleri için mücadele eden tüm kadınlar için bir not düşmüş olalım.

Fotoğraf: Ekmek ve Güllü

Fotoğraf: DHA

Çocuklara 'ucuz işgücü olun' diyorlar

Songül Keşkek
Ankara

Eğitimin niteliğinin düştüğü, kamusal eğitimin neredeyse bittiği, MESEM adı altında çocuk işçiliğinin devlet eliyle meşrulaştırıldığı, öğrencilerin okulda aç gezdikleri, eğitimcilerin ekonomik sorunlarla boğuştuğu bir dönemde sorunlara çözüm bulmak yerine Milli Eğitim Bakanlığı müfredat ve eğitim süreleri alanında değişiklik yapmaya hazırlanıyor. Zorunlu eğitimin kısaltılması tartışma konusu. Lise öğretiminin iki yıl olması ve açık liselere özendirme en çok karşılaştığımız sorunlar. Aslında bu süreç muhataplarının görüşleri sorulmadan, eğitim sendikaları, öğrenci, veli dernekleri ve bilimsel gerçekler yok sayılarak tartışılıyor. Oysa bu değişiklikleri deneyimleyecek olan öğrencilerin, eğitimcilerin ve velilerin bu konuda ne düşündüğü önemli.

'Bizim çocukların hakkını yiyecekler'

Meslek lisesinde veliler ile eğitim süresinin kısaltılması üzerine konuşma fırsatı bulduk. Bir velinin bu konuda görüşleri şöyle: "Ben erkenden evlendim, kocam da küçüktü, doğru düzgün işi yoktu. Kızım okusun istiyorum. MESEM diyorlar ya 'Hem okuyup hem çalışacağım' diyor çocuk. O daha çocuk, ne çalışması." Bir başka veli de çocuğunu zorluklarla büyüttüğünü söyleyerek çocukların yaşadığı eşitsizliğe dikkat çekiyor: "Bizim çocukların haklarını yiyecekler. İki yıl nedir! Zaten üniversite sınavında eşitsiz şartlarda yarışıyor çocuklar. 12. sınıfta yaşıtları ders çalışıyor, meslek lisesindekiler stajda. Sonra da bu çocuklardan sınav kazanmaları bekleniyor. İki yılda üniversite nasıl kazanılacak?"

Yönetenler tehlikeli sularda yüzyür
Kadınlar kız çocukları açısından eğitim

süresinin kısaltılmasının erken evlenmelerine yol açacağını ifade ediyor. Öğretmen olan bir başka veli her şeyden kısip çocuğunu özel okula verdiğini söylüyor: "İnanın ona da güç yetmiyor. Oradan buradan kısıyorum." Eğitim süresinin kısaltılması tartışmasına ise şu sözlerle tepki gösteriyor: "Üniversiteye herkes giremiyor. Bu gençler sokaklarda boş boş gezip ne olacak sonra? Çetelere, başka işlere bulaşıyorlar. Çok tehlikeli sularda yüzüyor bu karar vericiler."

'Bize 'Haydi çocuklar işe, oradan da kocaya' diyorlar'

Eğitim süresine ilişkin tartışmaları öğretmen arkadaşlarımızla da konuşuyoruz. Meslek lisesindekilerin üniversite okuyamadığını düşünen, "Bari vaktinde iş bulur" diyen eğitimciler de var. Ancak birçok eğitimci, eğitimin bir meslek kazandırmanın ötesinde çocukların gelişimleri açısından önemli olduğunu vurguluyorlar. Bir öğretmen arkadaşımızın bu konuda sözleri şöyle: "Sömürü çarklarını küçük yaşta eğip bükecekleri, itaatkar gençler üstünden sürdürmek istiyorlar." Bir başka eğitimci de "Çocukların tam kendilerini gerçekleştirmek için beceriler geliştirdikleri bir dönemde eğitim yerine fabrikalara, atölyelere, güzellik merkezlerine ucuz işgücü olarak gitsinler diye okul sürelerini kısaltmak istiyorlar" diyor.

Bu değişimden asıl etkilenecek olan ise çocuklar. Kız öğrencilerin bir kısmı "ne iyi daha az ders" derken bir kısmı da "Biz iki yılda ne öğreneceğiz?" diyor. Bir öğrencinin sözleri şöyle: "Bize 'Haydi çocuklar işe, oradan da kocaya' demek istiyorlar. Kesinlikle karşıyız sürenin kısaltılmasına. Biz okulda sadece eğitim almıyoruz, ayrıca sosyalleşiyoruz. Süre ile uğraşacaklarına spor, müzik, sanat etkinlikleri yapacağımız alanlar yapsınlar."

Bizi isyan paklar

Fotoğraf: DHA

Filiz Gür*

'Biz bıktık bu ahırı kendimiz temizlemekten. Pişmanlığınız da özrünü de sahici olsun. Tabii olursanız ve dilerseniz... Çünkü pişman edilmez, olunur. Görmediğiniz şeyi işaret ediyoruz, görüyor musunuz?'

Kameraların karşısına geçmiş, ağzı yüzü öfkeden çarpılmış bir şekilde hakkında kesinleşmiş hapis cezası varken dövdüğü kadın hariç herkesten özür diliyor hassas (!) bir adam. Bana aymazlık gibi görünen bu konuşma hakkını nereden alıyor, üstüne düşünmek istiyorum. Belli ki yaşadığı evrende ağzı köpürmüş bu pişmanlık gösterisine sempatiyle ve anlayışla yaklaşılacağına dair bir inanca sahip. Hani adaletin ayarlarıyla oynandı ya, hani mahkemelerde suçsuz olanlar suçlu gibi yargılanıyor ya bu da o torbaya girmek istiyor belli ki. "Ne var ya zaten 45 gün yatıp çıkıcam" diyor utanmadan. Çünkü aldığı üç yıl hapis cezasının infaz süresi o kadar. Eh artık elimiz alışmışken ve yatarı bir buçuk aysa tatil gibi düşünüp ağzını burnunu kırılam canımızı sıkanların. Beynin ön lobu yeter hepimize, bundan sonra dürtüsel hayvanlar olarak birbirimizi dövüp, gir çık yapabiliriz cezaevine. Çıkınca da kameraları toplayıp "Assslanlar gibi yatıp çıktık" diye ayrıca gövde gösterisi yaparız. Bakın da görün, çıkınca daha büyük bir kalabalık toplanacak. Ah, gözümüzde yaşlar alkışlayacağız onu; ne de olsa cezasını çekti...

Bu utanmazca gösteri görüldüğünden daha büyük zarar veriyor bana. İzlerken geç-

miş travmalarım tetikleniyor. Darp davası açana kadar evli olduğum adam bana şiddet uyguladığında, "Öfke kontrol bozukluğum var, sen de beni sinirlendirme" demişti. On yıl sonra, halen hastalıklı bağlanma mekanizmamla onunla evliliğime devam kararı alsam da mahkeme, açtığım darp davasında "Suçun tekrarı halinde para ve hapis cezası verilir" dedi. İnanmazsınız, o kontrol edilemeyen öfke kontrol edilebilmeye başlandı. Meğer konu cezasızlıkmış. Meğer konu dünyayı Augeas'ın Ahırını zannetmekmiş. Tabii aslında konu benim bu manyaklığın içinde o kadar uzun süre kalmam. Ama sonuçta geç de olsa çıkabildiğim için bu yazı boyunca gerçek faillere kızmaya çalışalım.

'Bıktık bu ahırı kendimiz temizlemekten'

Geçmişte gazetelerin üçüncü sayfasını asla bakmadan çevirirdim. O sayfalarda gasp, cinayet, tecavüz ve başka adı suçlarla ilgili haberler olurdu. İnsana dair en ilkel ve en iğrenç davranışları okumak ve buna dair tanıklık dünyayla kurduğum zaten zayıf olan bağı daha da zayıflatırdı. Şöyle bir baktığımda da gözüme çarpan bazı şeylerden rahatsız olurdum. Örneğin bir tecavüz haberinde hem failin hem de kurbanın

gözlerine bant çekilerek yan yana teşhir edilmeleri en irrite olduğum şeylerdendi. Fotoğraftaki kadın tekrar tecavüze uğramış gibi hissedirdim. Haber metnini okumakla da olayın nasıl gerçekleştiğine dair verilen ayrıntılarla o beden ve ruh binlerce kez yağmalanmış gibi olmuyor muydu? Zaten toplumsal kabullerde tecavüz kurbanları "O saatte ve o kıyafetle orada ne işi varmış" basitliğinde yargılanırken kendisine tecavüz eden erkeğin yanında teşhir edilmesi, nasıl bir pornografik teşhirciliktir?

Artık geçmişteki kadar yazılı basın takip etmemem de sosyal medyadaki haber kaynaklarının üçüncü sayfa haberlerine maruz kalıyorum. İsveç'te 16 yaşında tecavüze uğrayan gencecik bir kız çocuğuna tecavüz eden erkeğin "erken boşalması" hafifletici neden sayılıp cezai indirim uygulanmış. Kanun maddesinin teknik ayrıntılarını bilmiyorum, kendi halinde yaşayan biri olarak kalıp hiç öğrenmek de istemiyorum ama bilmek zorunda kalıyorum. Çünkü "nasıl yani ve neden" diye düşünmekten delirir insan. Bu kanunları biz yazalım artık o adamların yerine. Vücuda tam olarak ne yapılırsa ne kadar suç olacağını tanımlayanlar belli ki erkek. Bu bir. İkincisi de haberi veren kaynaklar kız çocuğunun yüzünün fotoğ-

rafını açıkça yayınlamayı tercih etmişler. Aklım duruyor. Yine "nasıl yani ve neden" diye düşünüyorum. Acaba mağdurun fotoğrafını koyarak ajite bir yaklaşımla daha fazla okunma mı almak istemektedir? Bu nasıl çirkin bir başka tecavüz şekli?

Kadına karşı suç işleyenlerin basın açıklaması yapma pişkinliğinde olması, bizim onları yuhalamamamız yüzünden. Hâlâ gözlerinin içine bakan, yanlarında duran, omuzlarına pat pat yapan insanların varlığı veriyor onlara bu hakkı.

Diğer örnekte de muhalif ve milyon takipçili bir haber kanalı olmanın pervasızlığı veriyor haberi o şekilde sunma hakkını. Başka konularda bizim sesimiz olabilirsin, bu konuda değilsin. Bu şekilde olmaz.

Biz bıktık bu ahırı kendimiz temizlemekten. Pişmanlığınız da özrünü de sahici olsun. Tabii olursanız ve dilerseniz... Çünkü pişman edilmez, olunur. Görmediğiniz(?) şeyi işaret ediyoruz, görüyor musunuz?

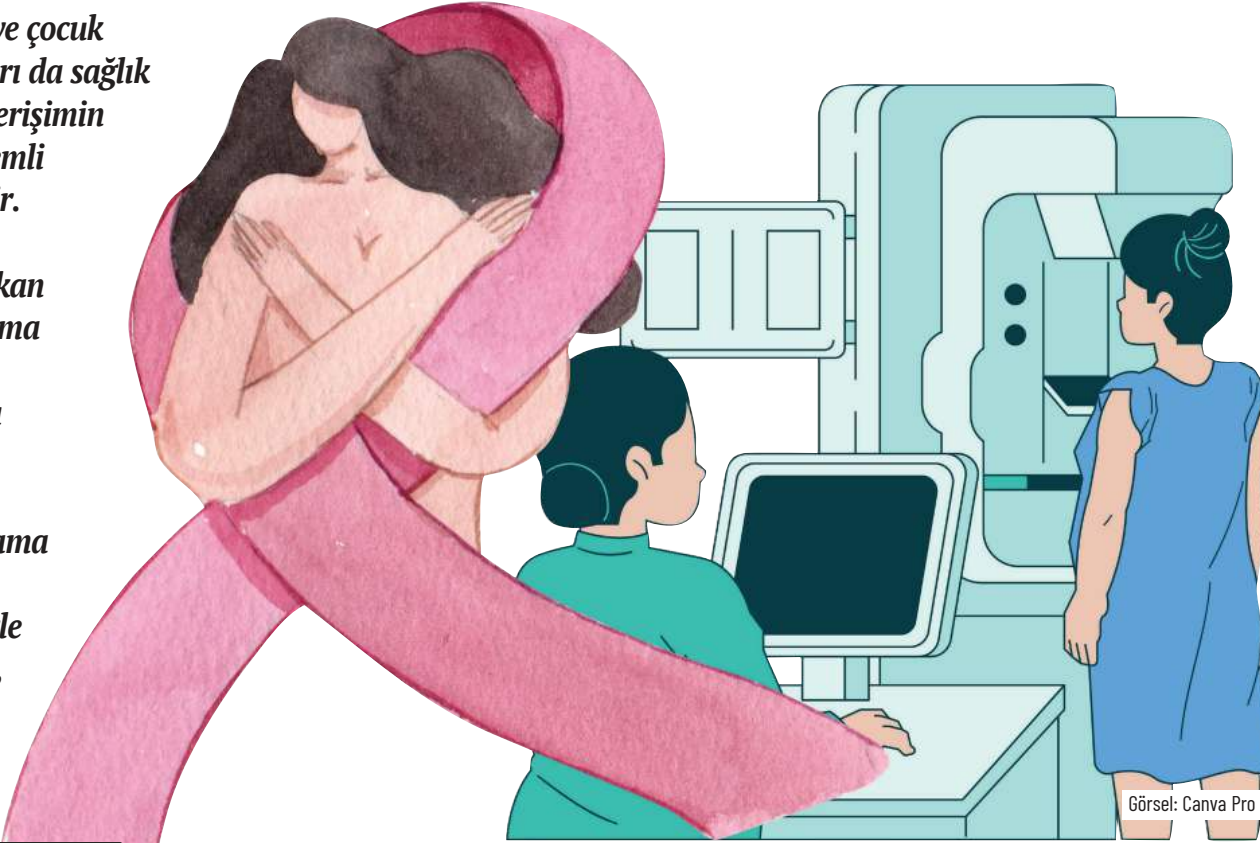
Tarih boyunca insanlar, sert ve disiplinli tutumun davranış değişikliği sağladığına inandılar. Korku sal, bastır, yönet. Oysa zamanla mayalanan bir hamur gibi yalnızca gerçekleşmesi ötelenen bir isyanı mayaladı otorite.

filizy63@gmail.com*

Meme kanseriyle mücadele yalnızca biyomedikal değil politik de

Ev içi bakım ve çocuk sorumlulukları da sağlık hizmetlerine erişimin önündeki önemli engellerdendir. Kadınların zaman ve mekan kısıtları, tarama merkezlerine başvurularını geciktirir ya da tamamen engeller. Tarama hizmetlerinin belirli saatlerle sınırlı olması, bu durumu daha da güçlendirir.

Görsel: Canva Pro

Dr. Hem. Eylem Karakaya

Meme, insanlık tarihinde hem yaşamı besleyen hem de cinsellikle ilişkilendirilen bir organ olarak görülür. Antik dönemden itibaren doğurganlığın, üretkenliğin ve bereketin simgesi sayılır. Anadolu'nun Ana Tanrıçası Kibele figürleri, anaç ve hamile bir kadını betimler; gövdesinde yer alan üç meme ve üçgen biçimli semboller, doğurganlığın kutsal niteliğine işaret eder. Efsanelerde, üç memesinin toprağı, havayı ve suyu beslediğine inanılır. Bu anlatılar, doğa, yaşam ve kadın bedeninin birbirine bağını ortaya koyar.

Modern çağda ise memeye yüklenen anlam köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Anne sütü aracılığıyla yaşamı sürdürme işlevi, memeyi biyolojik olarak yaşamsal bir organ kılarken; toplumsal ve kültürel pratikler onu giderek cinsel bir nesneye indirger. Moda, medya, kadının üretkenliğinden çok bedensel görünümüne odaklanır; böylece kadın bedeni erkek egemen kültürün sembolik kontrolü altına alınır.

Günümüz medya düzeninde meme, erotik bir obje, pazarlama unsuru olarak temsil edilir. Bu durum, kadın bedenine dair algıları biçimlendirir. Reklamcılıkta sıkça kullanılan "çekicilik ve cinsellik ilgiyi artırır" anlayışı, kadın bedeninin imajının ticarileşmesini besler. Böylece yalnız bireysel beden algısı değil, toplumsal cinsiyet normları da pekişir (Gill, 2008; Wolf,

1991). Kadınların kendi bedenlerinden hoşnutsuzluğu, medya tarafından dayatılan "ideal beden" mitleriyle birleşerek kaygı ve yetersizlik duygularını güçlendirir.

Bu ölçüde metalaştırılmış bir organın adının bile gündelik konuşmalarda "meme" yerine "göğüs" olarak değiştirilmesi, kültürel bastırmanın bir yansımasıdır. Çocukların dahi bu kelimeyi kullanmaktan çekinmesi, beden toplumsal olarak sansürlenmesinin ne kadar erken yaşta başladığını gösterir.

Erken tanı ulaşılamayan bir hak

Bu kültürel çelişkinin ortasında, "meme kanseri" gerçeği kadın yaşamında hâlâ ciddi bir tehdit oluşturuyor. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO, 2023) göre her sekiz kadından biri yaşamı boyunca meme kanseri tanısı almaktadır. Türkiye'de de meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanser türüdür ve genç yaş gruplarında artış eğilimi göstermektedir. Erken tanının tedavi başarısını artırdığı bilinmekle birlikte, toplumsal düzeyde kadınların kendi bedenlerine yabancılaşması bu farkındalığı zayıflatmaktadır (Fredrickson & Roberts, 1997).

2025 Türkiye'sinde meme kanserinde erken tanıya erişim sorunu yalnızca tıbbi değil; ekonomik, politik ve kültürel boyutları olan yapısal bir eşitsizliktir. 2010 sonrasında uygulanan sağlık politikaları, özellikle kadınların tarama hizmetlerine

erişimini dönüştürmüştür. AKP hükümetlerince yürütülen Sağlıkta Dönüşüm Programı, sağlık sistemini performans temelli ve bireysel sorumluluğa dayalı hale getirirken, kamusal hizmetlerin kapsamını daraltmıştır. Bu değişim, koruyucu sağlık hizmetlerinin kamusal niteliğini zayıflatmış ve erken tanı programlarının ulaşılabilirliğini sınırlandırmıştır. KETEM merkezleri ve ücretsiz mamografi hizmetleri çoğunlukla kent merkezlerinde yoğunlaşmış, kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar için erişimi güçleşmiştir. Aile hekimliği modelinin yaygınlaşmasıyla birinci basamakta verilen koruyucu hizmetler (örneğin meme taramaları, kadın sağlığı eğitimleri) azalmıştır. Sonuçta neoliberal sağlık reformları, kadın sağlığı alanında yeni eşitsizlik biçimlerini üretmiştir (Harvey, 2005; Navarro, 2007).

Sosyal güvenceye sahip olmayan veya yoksulluk sınırında yaşayan kadınlar, ücretsiz hizmetlerden yararlanmakta zorluk çekiyor. Tarama maliyetleri, ulaşım giderleri ve bilgi eksikliği kadınların bu hizmetlere başvurmasını sınırlandırıyor. Araştırmalar, kadınların erken tanı yöntemlerine ilişkin farkındalıklarının düşük olduğunu ve bu durumun hizmet kullanımını olumsuz etkilediğini de gösteriyor. Örneğin, Ceyhan ve arkadaşlarının (2022) bulguları, kadınların meme kanseri tarama yöntemleri konusunda bilgi eksikliğinin erken tanı davranışlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır.

Ev içi bakım ve çocuk sorumlulukları da sağlık hizmetlerine erişimin önündeki önemli engellerdendir. Kadınların zaman ve mekan kısıtları, tarama merkezlerine başvurularını geciktirir ya da tamamen engeller. Tarama hizmetlerinin belirli saatlerle sınırlı olması, bu durumu daha da güçlendirir. Özellikle kırsal bölgelerde, kadınların kendi sağlıklarını önceliklendirmeleri toplumsal olarak onaylanmadığı için, erken tanı hizmetlerinden yararlanma oranı düşmektedir.

Sonuç olarak, bir yanda memenin kültürel olarak cinselleştirilmesi, bastırılması, diğer yanda neoliberal sağlık politikalarının kamusal hizmetleri daraltması, kadınların meme sağlığı farkındalığını ve hizmetlere erişimini sınırlandırıyor. Meme kanseri, yalnızca bir tıbbi durum değil; kadın kimliği, beden politikaları ve sağlık hakkı ekseninde toplumsal bir meseledir. Mastektomi sonrasında birçok kadın "eksiklik", "beğenilmeme" ve "bedensel bütünlüğünü kaybetme" duygularıyla başa çıkmaya çalışır (Bartky, 1990). Bu deneyimler, bedenin yalnızca estetik değil, varoluşsal bir alan olduğunu gösterir. Dolayısıyla meme kanseriyle mücadele, yalnızca biyomedikal değil; kültürel, toplumsal ve politik düzlemde yürütülmesi gereken bir süreçtir.

Kaynakça

- Bartky, S. L. (1990). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression*. New York: Routledge.
- Ceyhan, B., Yılmaz, A., & Demir, S. (2022). Kadınların meme kanseri tarama yöntemlerine yönelik farkındalık düzeyleri. *Sağlık Bilimleri Dergisi (DergiPark)*, 31(2), 145–156.
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T.-A. (1997). *Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks*. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173–206. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x>
- Gill, R. (2008). *Empowerment/sexism: Figuring female sexual agency in contemporary advertising*. *Feminism & Psychology*, 18(1), 35–60. <https://doi.org/10.1177/0959353507084950>
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Navarro, V. (2007). *Neoliberalism, globalization, and inequalities: Consequences for health and quality of life*. Baywood Publishing Company.
- Wolf, N. (1991). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. New York: HarperCollins.
- World Health Organization (WHO). (2023). *Breast cancer fact sheet*.

Birimizin değil, hepimizin hikayesi:

‘Hayata 10-0 yenik başlamışım’

Hatice Çoruk
İzmir

“Ben Meral Kızılağaç... yaz beni, ben yaşadım bunların hepsini” diyor 45 yaşındaki Meral.

Biz onu Buca Belediyesi işçileri ücretlerini alamadıkları için yaptıkları iş bırakma eylemi sırasında tanıdık. Çocuğunun kreş parasını ödeyemediği için telefonuna kreşten gelen bir mesajın haberini Evrensel Gazetesi yapmıştı. Habere konu olan mesajda kreşe olan borcundan dolayı çocuğun kaydının silineceği artık kuruma alınamayacağı yazıyordu. Evet, Meral belediyede çalışıyordu ama çocuğunun kreş parasını ödeyemiyordu. Bunun hakkında biraz konuşmak istemiştik aslında. Ama konu buraya gelmeden önce de bir hayli zorluymuş hayatı. “Hani hayata 1-0 yenik başlamak derler ya ben 10-0 yenik başlamışım” diyor.

‘Ben sadece iş istedim’

Meral 15 yaşındayken 35 yaşındaki bir adamla evlendirilmiş. Evliliğinde şiddetin her türüsünü yaşamış. “İkinci kattan aşağı atıldım, hamileyken karım tekmeledi. Çocuksun bir şekilde katlanıyorsun” diye anlatıyor yaşadığı şiddeti. Bu evliliğinden iki çocuğu olmuş. Şiddet Meral’den çıkıp çocuklara da dönünce gözü karamış ve bitirmiş evliliği. Ayrıldıktan sonra bir sebepten dört yıl cezaevinde kalmış. Cezaevinden çıkınca da yeniden başlamak için çocuklarını yanına almış, memleketi Urfa Ceylanpınar’a gitmiş. Ama Suriye’de savaş başlayınca Meral’in ailesi her gün evlerinin üzerinden geçen mermilerden tedirgin olmuş, İzmir’e gelmişler. İzmir’e taşındıktan sonra şimdiki eşi ile

tanışmış. Tam her şeyin güzel olacağına inanacağı sırada eşi, ücretini vermeyen patronuyla kavga etmiş, daha önceden de dosyası olduğundan hepsi birleştirilince cezaevine girmiş. “Hayat bana bir gol daha attı. Eşim cezaevine girdiğinde ben üç aylık hamileydim” diyor. O sıralar işsiz olan Meral her işi yapmış. “Pazarda limon sattım, inşaatlarda boya yaptım, çocuğum karnımda hurdacılık yaptım ben... bir kadına yakıştıramadıkları bu işlerin hepsini yaptım. Bana dilenci gibi para vermeye çalışıyorlardı. Oysa ben sadece iş istedim” diye anlatıyor belediyede işe başlamasına giden süreci.

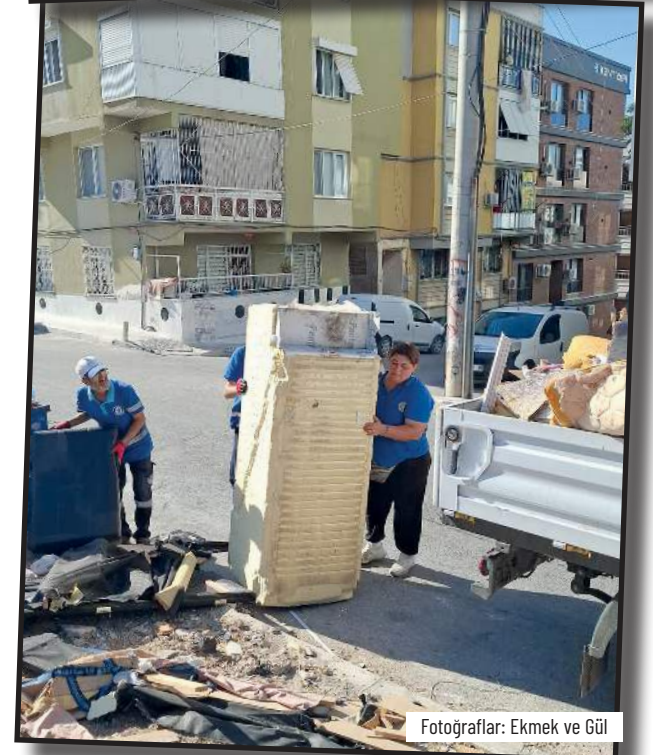
‘Hayatım boyunca bana alınan tek şeyi sattım’

Bir şekilde belediyede işe başladıktan sonra rahat edebileceği düşüncesiyle yeniden hayatını kurmaya çalışmış. Meral işe giderken çocuğu da onunla birlikte... “Önceleri belediyenin kreşinde çalışıyordum. Oranın temizlik işlerine bakıyordum. O yüzden oğlumun benimle gelmesi sorun olmuyordu. Ama sonra yöneticimle sorun yaşadım ve beni belediyenin açık alan tesisi olan yere gönderdiler” diyor. Meral açık alana gidince çocuğu da onunla birlikte gitmiş. “Küçük bir kulübem vardı, oğlumla orada bekliyorduk. Tuvaletlerin temizlenme zamanı gelince çocuğu bebek arabasına koyup benimle birlikte gezdiriyordum” diye anlatıyor çocuğunu kreşe vermeden önceki süreci. Bitmiyor, Meral’in yaşadıkları gerçekten bitmiyor. Çocuk artık kreşte, Meral’in yeri yine değişmiş, çöpe vermişler ama hiç sorun değil onun için. Kamyon arkasında çöpe de çıkıyor, balyoz alıp moloz da kırıyor. Şimdilerde sokakta süpürge. Düzenli işi olduğu için hiç ses çıkartmıyor.

Bu sırada da ülkenin ekonomisi yerin-

de durmuyor işte. Evini borçla dizmiş. 2+1 sobalı eve 15 bin kira ödüyor. Derken bir de belediye çıkıp bizim paramız kalmadı, size maaşlarınızı ödeyemeyeceğiz diyor. “Haydaaa” diyor insan başka şeyler söylememek için. Belediye başkanı işçilerden biraz “anlayış” beklerken borçlar o kadar anlayışlı olmuyor maalesef. Evine borçla aldığı beyaz eşyaların taksitine faiz işliyor mesela. Ev sahibi ödenmeyen kira yüzünden sorun çıkartıyor. Yaşadığı yoksulluğu “Çocuğun kreşte meyve günüymüş. Almadım, bir meyve ya. Oğlum bana döndü ‘Anne biz çok mu fakiriz’ dedi” diye anlatıyor. Aylarca düzenli ücret alamayan işçiler “Yeter artık” deyip iş bıraktığında Meral de dahil oluyor. Belediyenin önünde eylemdeyken ev sahibi kira meselesini tartışmak üzere yanına geliyor. Bu belayı başından savan Meral’e, hepimizin bildiği o kreş mesajı da gelince insanın çılgın atası geliyor. Ama Meral’in o çılgınlığı belediye yönetimi tabii ki de duymuyor. “Ben bu olmasın, çocuğum kreşten atılmasın diye resmen yöneticime yalvardım. Maaşımı tam veremiyorlarsa bile en azından birazını versinler diye ama onlar beni dinlemedi bile. Alyansımı sattım ya, hayatım boyunca bana alınan tek şeydi ve ben onu sattım” diye ekliyor.

Neyse ki yapılan eylemler sonuç veriyor. Belediye bir miktar ücret yatırıyor. Araya giren kişiler sayesinde de kreş idare edeceğini söylüyor. Tabii şimdi ücret alıyor ama taksitli... 30 bin olan borcu 80 bin olmuş, bir de yetmemiş haciz ihtarı gelmiş. Meral’in bu çektikleri biter mi? Sanmam çünkü bu düzende Meral sadece yaşadıklarını anlatabilmiş biri. 2026 bütçesinde bir kadın için ayrılan miktar günlük 51 kuruş. Yani biz kadınların yaşamak için mücadele etmekten başka hiçbir şansı yok.

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül